

โครงสร้างของการดำเนินงานด้านธุรกิจวิดีโอเทปในสังคมไทย

ประวัติและความเป็นมาของวิดีโอเทป

ในปัจจุบันนี้เราจะคุ้นเคยกับคำว่า วิดีโอ (Video) เช่น วิดีโอเทป (Video-tape) วิดีโอเกมส์ (Video game) วิดีโอดิสก์ (Video disc) วิดีโอเท็กซ์ (Video tex)* เอ็มทีวีวิดีโอ (MTV video)** เคเบิลวิดีโอ (Cable video) และวิดีโอคาสเซ็ท (Video Cassette) คำว่า วิดีโออาจจะมีคนให้ความหมายไว้หลายอย่าง เช่น "หมายถึงภาพปรากฏอยู่บนจอภาพ" หรือ "ภาพที่เกิดจากตัวของมันเอง" หรือ "ขบวนการของภาพและเสียงที่ถูกบันทึก" ความหมายที่กล่าวมาทั้งหมดอาจจะเข้าใจยากสำหรับคนทั่ว ๆ ไป สำหรับความหมายที่แท้จริงของคำว่า วิดีโอ ที่น่าจะเข้าใจได้ง่ายสำหรับคนทั่ว ๆ ไป คือ "เครื่องที่สามารถบันทึกและเล่นกลับได้ทั้งภาพและเสียงที่ประกอบด้วยเครื่องรับโทรทัศน์ (TV. Receiver) และมอนิเตอร์โทรทัศน์ (TV. Monitor)***"

วิดีโอเทปได้ถือกำเนิดขึ้นเป็นครั้งแรกในวันที่ 11 เดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1951 โดยบริษัท Bing Grosby Enterprise ได้นำมาสาธิตใช้ในการบันทึกภาพ แต่ภาพที่ได้ในครั้งนั้น

---

* Videotex คือ การส่งข้อมูลข่าวสารทางคลื่นวิทยุและโทรทัศน์ที่สามารถตอบโต้กัน
ได้ตลอดเวลาระหว่างผู้ส่งผู้รับ

** MTV.Video หมายถึง Music Television ที่เสนอในช่องของ Cable Television ในอเมริกาโดยเสนอรายการประเภทนี้ตลอด 24 ชั่วโมง

*** TV Monitor เป็นจอรับภาพของโทรทัศน์ ที่ไม่สามารถรับสัญญาณภาพจากการออกอากาศได้ แต่จะรับสัญญาณภาพได้โดยตรงจากแหล่งอื่น เช่น จากกล้องโทรทัศน์ เทปโทรทัศน์ หรือจากเครื่องคอมพิวเตอร์

เป็นเพียงภาพขาวดำ หลังจากนั้นไม่นานในวันที่ 1 เดือนธันวาคม ค.ศ. 1953 บริษัท RCA ก็ได้นำเครื่องวิดีโอเทปมาสาธิตใช้ในการบันทึกภาพ และครั้งนี้ถือว่าเป็นความสำเร็จอย่างสูงของวงการวิดีโอเทป เพราะเครื่องของบริษัท RCA. นำมาสาธิตนั้นสามารถบันทึกภาพสี และขาวดำได้

การเกิดขึ้นของการสาธิตเครื่องวิดีโอเทปทั้งสองครั้งไม่ค่อยได้เป็นข่าวมากนัก จนกระทั่งเมื่อบริษัท Ampex Corporation ได้นำเครื่องวิดีโอเทปมาทำการสาธิตที่สถานีโทรทัศน์ CBS ในเดือนเมษายน ค.ศ. 1956 ซึ่งเป็นวิดีโอเทปที่มีความกว้างของเนื้อเทปขนาด 2 นิ้ว อุปกรณ์ของวิดีโอเทปที่ได้ทำการสาธิตครั้งนี้ไม่ได้ใช้สำหรับการบันทึกภาพอย่างเดียว แต่สามารถใช้เล่นกลับและตัดต่อภาพได้ อย่างไรก็ตามอุปกรณ์ส่วนใหญ่ยังใหญ่โตหะโหะมีน้ำหนักมาก และมีอุปกรณ์ประกอบมากมาย จึงไม่สามารถนำไปใช้ในงานได้สะดวกมากนัก เมื่อบันทึกภาพเสร็จก็ไม่สามารถเล่นกลับได้ในทันทีทันใด จนกระทั่งเมื่อก่อนวันปีใหม่หนึ่งวันในปี ค.ศ. 1963 ได้มีการนำเครื่องวิดีโอเทปไปบันทึกภาพนอกสถานที่ได้ในรายการ การแข่งขันฟุตบอลระหว่างทหารอากาศกับทหารบกสหรัฐอเมริกา และการบันทึกภาพครั้งนั้น เมื่อบันทึกภาพเสร็จก็สามารถเล่นกลับได้ในทันที ในปี ค.ศ. 1964 การเล่นกลับได้ของเครื่องวิดีโอเทป จึงเป็นเรื่องธรรมดาที่สามารถเห็นได้ในรายการกีฬาฟุตบอล จากจุดนี้เองจึงทำให้รายการกีฬาทางโทรทัศน์ได้รับความนิยมมากที่สุดในปีนั้น

ในปี ค.ศ. 1964 เช่นกัน เป็นปีที่บริษัท Sony Corporation ได้ผลิตอุปกรณ์ชิ้นใหม่ขึ้นเกี่ยวกับวิดีโอเทป ที่มีขนาดเล็กสามารถหิ้วหรือเคลื่อนย้ายไปไหนมาไหนได้สะดวก มีขนาดความกว้างของเนื้อเทปขนาด 1 นิ้ว น้ำหนัก 120 ปอนด์ คุณสมบัติของเครื่องสามารถหยุดชั่วคราวต่าง ๆ ของภาพได้ (Stop Action) เล่นภาพซ้ำได้ และช่วงนี้เองถือว่าเป็นการพัฒนาขั้นสูงสุดของวงการวิดีโอเทปในสมัยนั้น

หลังจากนั้นอีกไม่กี่ปี คือ ในปี ค.ศ. 1968 บริษัท Sony Corporation ก็ได้พัฒนาขนาดความกว้างของเนื้อเทปในการบันทึกภาพจากความกว้าง 1 นิ้ว มาเป็นขนาดความกว้าง $\frac{3}{4}$ นิ้ว แล้วนำไปบรรจุเป็นตลับ (Cassette) เช่นเดียวกับเทปบันทึกเสียง (ก่อนหน้านี้เนื้อเทปจะถูกบรรจุลงเป็นม้วนแบบภาพยนตร์) โดยใช้ชื่อเรียกว่า "EVR" (Electronic Video Recorder) จนถึงปี ค.ศ. 1972 เครื่องมือและอุปกรณ์เกี่ยวกับวิดีโอเทป ได้รับการ

เผยแพร่ง่ายขวางขึ้นอย่างรวดเร็วโดยองค์กรธุรกิจและหน่วยงานรัฐบาล ที่นำเอาวิดีโอเทปมาใช้ในงานด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะในงานเกี่ยวกับข่าวที่ต้องการความรวดเร็ว งานข่าวถือว่าเป็นงานที่ควบคุมกับสื่อทางด้านโทรทัศน์เลยทีเดียว ก่อนหน้านั้นข่าวต้องใช้ฟิล์มภาพยนตร์ ซึ่งทำให้เกิดการล่าช้าในการเสนอข่าวที่ต้องเสียเวลากับการล้างฟิล์ม วิดีโอเทปได้ถูกพัฒนาขึ้นมาใช้งานได้แบบเดียวกับภาพยนตร์ แต่ข้อได้เปรียบของวิดีโอเทปคือเมื่อถ่ายมาแล้วก็สามารถดูได้เลย จึงได้เริ่มนำวิดีโอเทปเข้ามาใช้ควบคู่กับข่าว โดยใช้ชื่อว่า ENG* (Electronic News Gathering)

ในปี 1974 วิดีโอเทปแบบ ENG ได้ใช้งานอย่างแพร่หลายกันมากในสงครามเวียดนาม เพราะอเมริกาใช้เพื่อถ่ายภาพเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสงครามเวียดนามไปให้ประชาชนในประเทศอเมริกาดู ทำให้รายการโทรทัศน์ที่เสนอในอเมริกานั้นมีแต่เรื่องสงครามทั้งสิ้นจนได้ชื่อว่า "Television War" และในปีเดียวกันนี้เอง สถานีโทรทัศน์ CBS ร่วมมือกับบริษัท IKEMAMI ประเทศญี่ปุ่น สร้างกล้องและเทปโทรทัศน์ขนาดเล็กเป็นแบบกระเป๋าหิ้ว (Portable) ซึ่งเป็นกล้องและเทปโทรทัศน์รวมอยู่ในชุดเดียวกัน ที่สามารถบันทึกภาพและเล่นกลับได้ทันที

ปี ค.ศ. 1975 บริษัท Sony Corporation ก็ได้พัฒนาอุปกรณ์ทางด้านวิดีโอเทปกระเป๋าหิ้วเช่นกัน เป็นอุปกรณ์ที่สามารถเคลื่อนย้ายได้สะดวก เหมาะสำหรับงานถ่ายทำนอกสถานที่โดยเฉพาะ คือ สามารถยกกองถ่ายทำไปถ่ายทำนอกสถานที่ได้เลย เมื่อถ่ายทำเสร็จเครื่องมือสามารถตัดต่อภาพและทำเทคนิคภาพพิเศษต่าง ๆ ได้โดยไม่ต้องกลับมาทำในสตูดิโออีกเพราะเครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นระบบอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น (ในช่วงก่อนหน้านั้นเครื่องมือและอุปกรณ์ส่วนใหญ่ยังเป็นแมคคานิค) จึงเป็นความต้องการของบุคคลที่ทำงานเกี่ยวกับการทำข่าวมาก เพราะต้องการความรวดเร็วและคล่องตัวในการทำงาน

---

*ENG เป็นชุดอุปกรณ์ทางด้านโทรทัศน์ ประกอบด้วยกล้องโทรทัศน์และเทปโทรทัศน์ที่มีน้ำหนักเบา ที่สามารถใช้ในการถ่ายทำรายการโทรทัศน์โดยใช้คนเพียง 2 คน หรือคนเดียวเท่านั้น

ในช่วง 2-3 ปีต่อมา วิดีโอเทปได้เข้ามาแทนที่ฟิล์มภาพยนตร์มากขึ้น เพราะในการปฏิบัติงานแต่ละครั้งใช้คนเพียงคนเดียวหรือสองคน นอกจากนั้น เครื่องวิดีโอเทปยังสามารถทำงานได้ในลักษณะที่เป็นธรรมชาติ จะถ่ายทำนอกสถานที่หรือในสถานที่ที่ไม่จำเป็นต้องใช้แสงพิเศษช่วยในการถ่ายทำ อาจจะใช้แสงเพียงเล็กน้อย เนื่องจากแสงธรรมชาติก็สามารถถ่ายทำได้ การบันทึกเสียงก็ไม่จำเป็นต้องใช้เจ้าหน้าที่ทางด้านเสียง เนื่องจากกล่องวิดีโอเทปจะมีไมโครโฟนรับเสียงติดอยู่กับตัวกล่องวิดีโอเทป จึงทำให้มีความคล่องตัวและสะดวกในการทำงานมากยิ่งขึ้น ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการถ่ายทำแต่ละครั้งจะถูกกว่าฟิล์มภาพยนตร์มาก จะเห็นได้ว่าในช่วงปี ค.ศ. 1973 สถานีโทรทัศน์เพื่อการค้า เริ่มนำชุด ENG เข้ามาใช้แทนฟิล์มภาพยนตร์ 3 % แต่พอปี ค.ศ. 1979 ชุด ENG เข้ามาแทนฟิล์มภาพยนตร์ถึง 86 % จึงเป็นการชี้แนะได้ว่า วิดีโอเทปจะต้องถูกพัฒนาต่อไปเรื่อย ๆ โดยไม่หยุดยั้ง และอาจจะเป็นอุปกรณ์ที่สามารถแทนฟิล์มภาพยนตร์โดยสมบูรณ์ก็ได้ (Jarice Hanson 1987)

จะเห็นได้ว่า วิดีโอเทปเกิดขึ้นมาเป็นเวลานานหลายสิบปีแล้ว ในต่างประเทศซึ่งใช้เกี่ยวกับทางด้านธุรกิจ โดยในระยะแรกเริ่มวิดีโอเทปที่ใช้กันมีขนาดเนื้อเทป 2 นิ้ว และ 1 นิ้ว ซึ่งใหญ่โตมาก ราคาที่ค่อนข้างสูง จนกระทั่งบริษัทโซนี่ได้มีการคิดค้นพัฒนาวิดีโอเทประบบยูแมติก (U-Matic) ขึ้นมา มีขนาดเนื้อเทปกว้าง 3/4 นิ้ว ซึ่งเล็กลงมาจาก 2 นิ้ว และ 1 นิ้ว คุณภาพของภาพที่ออกมาคมชัดใกล้เคียงกับเทปขนาด 2 นิ้ว และ 1 นิ้ว โดยที่ราคาก็ยังค่อนข้างสูงอยู่

จนกระทั่งต่อมาได้มีบริษัทต่าง ๆ พยายามพัฒนาวิดีโอเทปให้มีขนาดเล็กลงไปอีก คือขนาดครึ่งนิ้ว และราคาถูกลง เช่น ในปี 2518 บริษัทฟิลิปส์ได้พัฒนาวิดีโอเทประบบ วี.ซี.อาร์ (VCR) ขึ้นมาเป็นบริษัทแรก แต่ไม่ได้รับความนิยมแพร่หลายเท่าที่ควร และไม่นานนักก็มีบริษัทโซนี่ได้พัฒนาวิดีโอเทประบบเบต้าแมกซ์ (Betamax) ซึ่งได้รับความนิยมแพร่หลายมากในระยะแรก โดยเฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศทางตะวันออกกลาง จนกระทั่งเมื่อ 6-7 ปีที่แล้ว วิดีโอเทประบบเบต้าแมกซ์เริ่มเสื่อมความนิยมอย่างมาก เมื่อวิดีโอเทประบบ วี.เซช.เอส. ได้คิดค้นพัฒนาออกสู่ตลาดโลก และเป็นที่ยอมรับของตลาดมากกว่าวิดีโอเทประบบเบต้าแมกซ์ ผู้ที่นำระบบ วี.เซช.เอส. เข้าสู่ตลาดคือ บริษัทวิกเตอร์ ที่เป็นผู้ผลิตโทรทัศน์ เจ.วี.ซี. ซึ่งเป็นบริษัทในเครือของ บริษัทเนชั่นแนล จำกัด ดังนั้น วิดีโอเทประบบ วี.เซช.เอส. จึงมาแย่งส่วนครองตลาดแทนระบบเบต้าแมกซ์ ในปัจจุบัน ระบบ วี.เซช.เอส. มีส่วนครองตลาดในโลก

มากกว่า 70 % ขึ้นไปของระบบทั้งหมด ส่วนระบบ วี.จี.อาร์. ผู้นำวิดีโอเทประบบเล็กไม่ได้รับความนิยม และเลิกกิจการไปในที่สุด และในปัจจุบันก็ได้หันมาผลิตระบบ วี.เอส.เอส. เช่นกัน (ข้อมูลจากบริษัทที่เป็นตัวแทนจำหน่ายวิดีโอเทปในประเทศไทย เช่น Sony, Philips, National and JVC)

ก้าวแรกของวิดีโอเทปในสังคมไทย

วิดีโอเทป ได้แพร่หลายเข้ามาในประเทศไทยเราเมื่อไม่กี่ปีมานี้ โดยเริ่มต้นที่สถานวิทยุโทรทัศน์ช่อง 4 บางขุนพรหม เพื่อใช้ในการบันทึกรายการละครโทรทัศน์ ก่อนที่จะมีวิดีโอเทปเข้ามาขึ้นการแสดงละครหรือรายการต่าง ๆ ต้องเป็นรายการสดทั้งสิ้น เมื่อเทปโทรทัศน์ได้เข้ามาใช้ในสถานีโทรทัศน์ช่อง 4 บางขุนพรหม รายการต่าง ๆ ก็จะใช้วิดีโอเทปบันทึกภาพและเสียงแทนรายการสด หรือบันทึกรายการสดที่ดี ๆ ไว้ ออกอากาศซ้ำ ระยะแรกวิดีโอเทปที่ส่งเข้ามาเป็นวิดีโอเทปที่มีขนาดของเนื้อเทปกว้าง 2 นิ้ว (ซึ่งตอนนี้ไม่มีใช้แล้ว)

ในระยะแรกที่มีการนำเอาวิดีโอเทปมาใช้สถานีโทรทัศน์ช่อง 4 บางขุนพรหมนั้น ไม่ใช่เป็นความต้องการที่แท้จริงของสถานี เนื่องจากวิดีโอเทปในยุคนั้นเป็นวิดีโอเทปที่มีเครื่องใหญ่ โตเทอะทะ มีน้ำหนักมาก และหน้าที่ต่าง ๆ ของเครื่องวิดีโอเทปก็ยังไม่ดี เพียงแค่บันทึกภาพและเสียงได้อย่างเดียว เพื่อบันทึกรายการสดไว้ ออกอากาศซ้ำเท่านั้น เครื่องวิดีโอเทปไม่สามารถที่จะตัดต่อสัญญาณภาพและเสียงได้ การเข้ามาในครั้งนั้นเป็นการเผยแพร่เทคโนโลยีของบริษัทอาซีเอ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือกับสถานีโทรทัศน์บางขุนพรหม จากการที่อุปกรณ์ส่วนใหญ่ยังใหญ่โตเทอะทะมีน้ำหนักมาก และอุปกรณ์ประกอบมากมาย มีวิดีโอเทปมีราคาแพง จึงไม่สามารถนำไปใช้งานได้สะดวกมากนัก ในระยะต่อมาก็ได้มีการพัฒนาและวิวัฒนาการวิดีโอเทปกันมาเรื่อยๆ ตามที่ได้กล่าวไว้ตอนต้นของเรื่องประวัติและความเป็นมาของวิดีโอเทป จึงทำให้วิดีโอเทปมีเครื่องเล็กลง น้ำหนักเบา ราคาถูกจึงได้เกิดการแพร่หลายขึ้นตามสถานศึกษาจนถึงประชาชนทั่วไป โดยการเผยแพร่ของบริษัทต่าง ๆ ที่ได้พัฒนาวิดีโอเทปขึ้นมาซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่แปลกใหม่สำหรับประชาชนในยุคแรก

ในระยะแรกเราจะใช้คำว่า "เทปโทรทัศน์" ซึ่งคือสิ่งเดียวกับวิดีโอเทปนั่นเอง และได้เริ่มใช้คำว่า "วิดีโอเทป" แทนเมื่อได้เกิดมีเครื่องเล่นและบันทึกเทปโทรทัศน์หรือวิดีโอเทปขนาดตั้งโต๊ะที่ใช้ควบกับเครื่องรับโทรทัศน์ ออกมาจำหน่ายอย่างแพร่หลายในท้องตลาดประเทศเราเมื่อราว 7-8 ปีมานี้

ในปี 2520 เครื่องวิดีโอเทปที่ใช้กันตามบ้านเข้ามาครั้งแรกในประเทศไทย เป็นวิดีโอเทประบบเบต้าแมกซ์ รุ่น SL-8000 E ซึ่งมีโซนี่เป็นกำลังสำคัญในการนำเข้ามา และสามารถครอบครองตลาดได้ถึงประมาณ 60-70 % ต่อมาวิดีโอเทประบบ วี.เฮส.เอส. ได้เริ่มนำเข้ามาโดย บริษัท ชิวเนชันแนล เซลล์แอนเซอร์วิส จำกัด เมื่อปี พ.ศ.2523 รุ่น NV 8600 และระบบ วี.ซี.อาร์. ได้นำเข้ามาโดยบริษัทฟิลิปส์แห่งประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. 2525 รุ่น VR 501 หลังจากนั้นไม่นานก็มีผู้นำระบบ วี.เฮส.เอส. เข้ามาอีกเป็นจำนวนมาก ในขณะที่ระบบเบต้าแมกซ์มีเพียงชั้นโยและโตชิบาเป็นแรงหนุน และระบบ วี.ซี.อาร์. มีเพียงบริษัทฟิลิปส์เพียงบริษัทเดียวเท่านั้น การแข่งขันกันระหว่างสามระบบนี้จึงเป็นการพิสูจน์ว่าใครสามารถทำตลาดได้ดีกว่า ซึ่งปรากฏว่า วิดีโอเทประบบ วี.เฮส.เอส. ได้รับความนิยมนสูงกว่าสามารถครองตลาดได้มากกว่า 90 % แม้ว่าจะเข้ามาภายหลังระบบอื่นก็ตาม เหตุผลเนื่องจากเครื่องเบต้าแมกซ์มีจุดเสียตรงที่อุปกรณ์เครื่องมือนี้อาจแพง ประกอบกับซอฟต์แวร์ คือ ม้วนเทปภาพยนตร์หาซื้อค่อนข้างยาก จึงไม่ได้รับความนิยมจากผู้เล่นวิดีโอเทป และไม่แพร่หลายเช่นเดียวกับระบบ วี.ซี.อาร์. (ข้อมูลจากเอกสารบริษัทที่เป็นตัวแทนในประเทศไทย เช่น Sony, Philips, National and JVC.)

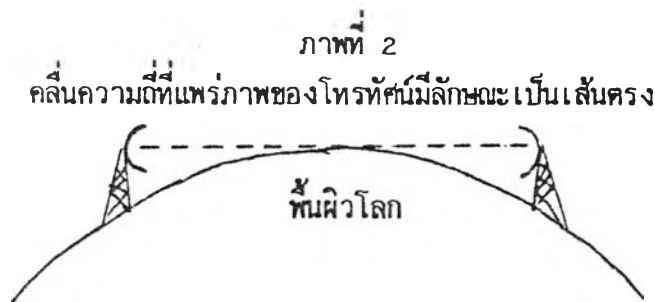
ในช่วงแรกที่นำเครื่องวิดีโอเทปเข้ามาในเมืองไทยนั้น อัตราการลักลอบนำเข้ากับการนำเข้าอย่างถูกต้องตามกฎหมายเป็นอัตราส่วนถึง 9 : 1 ตลาดวิดีโอเทปเพิ่งจะขยายตัวมากในช่วงต้นปี 2526 เนื่องจากการประกาศลดภาษีนำเข้าสินค้าประเภทเครื่องใช้ไฟฟ้าลงมา ทำให้เครื่องเล่นวิดีโอเทป ซึ่งเดิมอัตรารภาษีสูงถึง 180 % ลดลงเหลือ 60 % เศษเท่านั้น ราคาจึงสามารถแข่งขันกับเครื่องวิดีโอเทปที่ลักลอบนำเข้าโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมายประกอบกับการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีทำให้ระดับราคาลดต่ำลงเหลือเพียงราคาเครื่องละ 10,000 กว่าบาท จากราคาแรกเริ่ม 40,000-50,000 บาท หรือประมาณ 3-4 เท่าตัวในช่วงระยะเวลาเพียง 2-3 ปีเท่านั้น และทำให้อัตรารส่วนของการลักลอบและนำเข้าอย่างถูกต้องเปลี่ยน

เป็น 2 : 1 (วิทอง คัดทูลนิพนธ์ 2529 : 12)

ปัจจุบันวิทยุโอเทปได้มีการปรับปรุงและวิวัฒนาการกันใหม่ ทั้งในด้านราคาและคุณภาพ ให้เหมาะสมกับการใช้งาน ทางด้านการศึกษา ธุรกิจ บ้านเหิง และชีวิตประจำวัน

การแพร่กระจายวิทยุโอเทปในสังคมไทย

นับตั้งแต่ได้มีการแพร่ภาพทางสถานีวิทยุและโทรทัศน์ในประเทศไทยขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2494 ประชาชนก็นิยมการรับโทรทัศน์กันอย่างมากทำให้มีการเพิ่มคลื่นการแพร่ภาพโทรทัศน์จากหนึ่งช่องเป็นห้าช่อง และแต่ละช่องก็แข่งขันกันขยายรัศมีการแพร่ภาพออกไปมากขึ้นกว่าเดิม ในระยะเริ่มแรกนั้นรัศมีการแพร่ภาพยังไม่ไกลนักมีเพียงกรุงเทพฯ และพื้นที่ใกล้เคียงเท่านั้นที่รับภาพได้จึงไม่สามารถสนองตอบความต้องการของประชาชนที่อยู่ห่างไกลได้ ทั้งนี้เพราะเทคนิคการแพร่ภาพของโทรทัศน์ต่างกับวิทยุ กล่าวคือ คลื่นความถี่ที่แพร่ภาพของโทรทัศน์นั้นจะมีลักษณะเป็นเส้นตรงจากเสาอากาศภาคส่งไปสู่เสาอากาศเครื่องรับ ดังนั้น เมื่อคลื่นเดินทางเป็นเส้นตรงไปได้ระยะหนึ่งจะถูกความโค้งของโลกบังไว้ ทำให้บริเวณที่อยู่เลยไปไม่สามารถรับสัญญาณการแพร่ภาพของโทรทัศน์ได้ ซึ่งเป็นอุปสรรคอย่างมากในระยะเริ่มแรกที่มีการแพร่ภาพทางโทรทัศน์ขึ้นในประเทศไทย จึงได้มีการติดตั้งสถานี Repeater* เพื่อรับสัญญาณภาพไม่ให้เลยผ่านไปเพราะความโค้งของโลก แต่ก็ยังไม่สามารถทำให้ประชาชนที่อยู่ห่างจากสถานี Repeater รับสัญญาณได้ นอกจากผู้ที่ตั้งเสาอากาศภาครับสูง ๆ จึงพอจะรับได้บ้าง ซึ่งค่าใช้จ่ายก็สูงมาก ในบางครั้งการติดตั้งเสาอากาศภาครับต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงกว่าราคาเครื่องรับโทรทัศน์เสียอีก

* Repeater หมายถึง สถานีคอยรับสัญญาณภาพ และทำหน้าที่แพร่สัญญาณเป็นเส้นตรงต่อไป เพื่อเป็นการขยายรัศมีการแพร่ภาพ

เมื่อได้มีการจัดตั้งสถานีโทรทัศน์ขึ้นในจังหวัดที่อยู่ห่างไกลกรุงเทพฯ มาก ๆ เช่น ลำปาง ขอนแก่น หาดใหญ่ แต่รายการต่าง ๆ ก็ไม่เป็นที่สนใจเท่ากับสถานีในกรุงเทพฯ และประชาชนที่อยู่ไกลจากที่ตั้งของสถานีก็ยังไม่สามารถรับสัญญาณภาพได้ เช่น เดิมหรือรับได้แต่สัญญาณไม่ชัดเจน ซึ่งก็เป็นปัญหาจากข้อจำกัดของลักษณะการแพร่ภาพเป็นเส้นตรงของโทรทัศน์นั่นเอง

ในขณะที่การรับ-ส่งสัญญาณโทรทัศน์ในประเทศไทยกำลังมีปัญหา ซึ่งทางแก้ คือ การตั้งสถานี และ Repeater หลาย ๆ แห่งในต่างจังหวัด

โดยเริ่มจากสถานีกองทัพบกช่อง 7 ได้เริ่มตั้งสถานี Repeater ในส่วนภูมิภาค ทำให้ประชาชนเกิดการตื่นตัวกันอีกครั้งหนึ่ง เนื่องจากประชาชนในต่างจังหวัดมีโอกาสได้รับชมรายการสดจากกรุงเทพฯ ได้ ยิ่งกว่านั้น สถานีโทรทัศน์สี่กองทัพบกช่อง 7 ยังได้นำระบบการสื่อสารผ่านดาวเทียมมาใช้แทนสถานี Repeater จึงทำให้รัศมีการแพร่หลายของสถานีโทรทัศน์สี่กองทัพบกช่อง 7 สามารถส่งสัญญาณภาพไปได้เกือบทั่วประเทศ สำหรับสถานีอื่น ๆ ก็เกิดการตื่นตัวขึ้น แม้จะยังไม่สามารถใช้ระบบดาวเทียมก็มีการตั้งสถานี Repeater กันขึ้นบ้าง จุดนี้ เป็นจุดปรับตัวเองของโทรทัศน์

แต่ถึงแม้ว่าประชาชนจะสามารถรับสัญญาณโทรทัศน์ได้ทั่วถึงและมากขึ้นก็ตาม สิ่งที่น่าเบื่อหน่ายของโทรทัศน์ คือ การโฆษณาและการเปิด-ปิดเป็นบางช่วงเวลา อีกทั้งผู้ชมไม่สามารถเลือกรายการได้ จากจุดนี้เองก็เป็นตัวทำให้เกิดวีดีโอเทปเกิดการแพร่หลายมากขึ้น และเริ่มมีบทบาทปัญหาและผลกระทบกับสื่อทางด้านโทรทัศน์มากขึ้นเรื่อย ๆ วีดีโอเทปไม่ได้เข้ามามีบทบาทและสร้างปัญหาให้กับสื่อทางด้านโทรทัศน์เท่านั้น แม้แต่สื่อทางด้านภาพยนตร์ก็ถูกสื่อวีดีโอเทปเข้ามามีบทบาทเกือบจะแทนที่ภาพยนตร์ไปเลยทีเดียว

ย้อนหลังไปประมาณปี พ.ศ. 2520-2523 ในยุคนั้น โรงภาพยนตร์เฟื่องฟูมาก ภาพยนตร์จากต่างประเทศได้ทยอยเข้ามาในสังคมไทยมาก อีกทั้งโรงภาพยนตร์ก็เกิดขึ้นเรื่อย ๆ ในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด เพื่อรองรับผู้ชมที่กำลังให้ความสำคัญกับสื่อบันเทิงประเภทภาพยนตร์ และกลุ่มที่เป็นแฟนภาพยนตร์อย่างเหนียวแน่นก็คือ กลุ่มวัยรุ่น นิสิตนักศึกษา ทั้งนี้เนื่องมาจากอัตราค่าดูไม่แพงนัก ต่อมาในปี พ.ศ. 2524-2526 เศรษฐกิจของประเทศเริ่มตกต่ำ ภาวะการเงินเปลี่ยนไปคนเริ่มห่างความบันเทิง เพราะภาวะทางเศรษฐกิจ ช่วงนี้เองธุรกิจทางด้าน

วิดีโอเทปเข้ามาสอดแทรกช่องว่างนี้ นับตั้งแต่ปี 2526-2528 สภาพของโรงภาพยนตร์เริ่มจะถูกตัดแปลงเป็นสถานท่อนักประสงค์ตามแบบยุคสมัยนิยม เช่น เป็นลานสเก็ต ดิสโก้เทค หรือไม่กี่เปลี่ยนระบบตัวเองจากโรงภาพยนตร์ประเภทหนึ่ง เป็นโรงภาพยนตร์ประเภทสองก็มาก (นิตยสารมีเดียโฆษณาและการตลาด ฉบับที่ 29, 2529 : 91) จะเห็นว่า วิดีโอเทปเริ่มเข้ามามีบทบาทในสังคมไทยในช่วงจังหวะที่พอเหมาะหลาย ๆ อย่าง พร้อมทั้งวิดีโอเทปก็ได้รับตัวเองให้เข้ากับสังคมทางด้านราคาและสะดวกต่าง ๆ ในตัวเครื่องวิดีโอเทปเอง เพื่อเป็นตัวเสริมให้เกิดการแพร่หลายมากยิ่งขึ้น

เครื่องวิดีโอเทปในช่วง 6-7 ปีก่อนถือเป็นเทคโนโลยีใหม่ในตลาด การพัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพจึงมีอยู่ตลอดเวลา เพื่อสนองตอบความต้องการของตลาดในวงกว้างมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการพัฒนาเครื่องวิดีโอเทปให้สามารถบันทึกเสียงลงไปบนม้วนเทปได้โดยภาพไม่ถูกลบทิ้งไป ก็เป็นจุดหนึ่งที่ทำให้เกิดการบันทึกเสียงพากษ์ลงไปบนวิดีโอเทปเรื่องนั้น ๆ ทำให้ตลาดผู้ชมที่จะคุดหนังจากวิดีโอเทปได้เข้าใจเนื้อหาของวิดีโอเทปมากขึ้น เพราะเริ่มแรกต้องอาศัยหนังจากต่างประเทศพากษ์ภาษาต่างประเทศ จึงเป็นอุปสรรคในการแพร่กระจายของวิดีโอเทป เพราะถูกจำกัดวงอยู่แต่ผู้ใหญ่ แต่ต่อมาก็ได้ขยายวงกว้างขึ้นกับกลุ่มเด็ก กลุ่มแม่บ้าน ดังนั้นตลาดวิดีโอเทปจึงเริ่มไม่ใช่ตลาดที่จำกัดอยู่เฉพาะคนรวยเท่านั้น แต่ได้แผ่ขยายลงสู่ระดับล่างลงมา ในปัจจุบันแนวโน้มทางด้านราคาของเครื่องเล่นวิดีโอเทปมีที่ท่าจะลดต่ำลงมาเรื่อย ๆ

วิดีโอเทปเป็นที่นิยมกันมากไม่เฉพาะในสังคมไทยเท่านั้น ในประเทศโลกที่สามซึ่งได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาทุกรูปแบบพบว่า วิดีโอเทปมีการขยายตัวรวดเร็วมาก ถึงแม้จะตั้งกำแพงภาษีนำเข้าที่แพงหรือวิธีการต่าง ๆ ที่จะหยุดยั้งการนำเข้าวิดีโอเทป และพบว่าวิดีโอเทปขยายตัวเร็วกว่าเทคโนโลยีอื่นซึ่งประเทศกำลังพัฒนามักคิดว่าเป็นสิ่งที่จะนำมาใช้ได้ดีกว่าสื่อชนิดอื่น เช่น โทรทัศน์ เพราะวิดีโอเทปสามารถเลือกเนื้อหาและอิสระในการเลือกสื่อ (Danglas A. Boyd and Josept D. Straubhaor, 1985 : 5-19)

เมื่อปี 2527 บริษัท โอกลิว แอนด์ เมเธอร์ (คนโฆษณา ฉบับที่ 11, 2527 : 19-20) ได้ทำการวิจัยพฤติกรรมของผู้ที่ดูวิดีโอ จำนวน 155 ราย จากการสำรวจพบว่า

จากจำนวน 8 % ของคนในกรุงเทพฯ ที่มีเครื่องวิดีโอเทปประจำบ้าน มีการใช้งาน ตั้งแต่ 2.84 ชั่วโมงในสัปดาห์หนึ่ง ๆ หรืออัตราเฉลี่ยปกติ คือ สัปดาห์ละ 14 ชั่วโมง

ในจำนวนนี้ ผู้ใช้เครื่องวิดีโอเทปเหล่านี้มีการใช้วิดีโอเทปเพื่อบันทึกรายการทีวี ประมาณ 36 % 97 % ที่ใช้เล่นเทปที่เข้ามาจากศูนย์วิดีโอ และ 12 % เล่นเทปที่ซื้อมาเอง มีเพียง 2 % เท่านั้นที่ใช้เล่นวิดีโอที่อัดไว้เอง

จะเห็นได้ว่าในกลุ่มของผู้บันทึกรายการจากทีวี 36 % รายการที่นิยมบันทึกมากที่สุด เป็นรายการคนตรี รองลงมาเป็นการ์ตูน และตามด้วยภาพยนตร์จีนชุด ในขณะที่กลุ่มของผู้ชมรายการจากม้วนวิดีโอที่เข้ามา 97 % นั้น ภาพยนตร์ฝรั่งจะได้รับความนิยมสูงสุด ติดตามด้วย ภาพยนตร์จีน ส่วนกลุ่มผู้ซื้อวิดีโอเทปส่วนตัว 21 % จะนิยมภาพยนตร์ฝรั่ง รองลงมาเป็น ภาพยนตร์จีน และจีนชุด ผลการสำรวจยังพบว่า นิสัยการดูทีวีของผู้ใช้วิดีโอเทป 57 % ยังคงดูทีวีตามปกติ แต่ในจำนวนนี้ 27 % มีการเปลี่ยนรายการที่ดู ส่วนที่เหลือยังคงดูรายการตามปกติ มีเพียง 41 % เท่านั้น ที่ลดดูรายการทีวีลง

ในจำนวนนี้มีเพียง 1 % หรือ คนเดียวจากคนร้อยคนที่ดูวิดีโอเทปทุกวัน ส่วนอีก .8 % เป็นผู้ที่มีการดูไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับสภาพการณ์และอารมณ์

ในด้านการใช้เวลาดูวิดีโอเทปถึง 40 % ที่ใช้เวลาในช่วง 18.30-20.00 น. ซึ่งเป็นช่วงหยุดพักการออกอากาศของสถานีโทรทัศน์ และจำนวนถึง 30 % ที่ใช้เวลาในช่วง 21.00-22.30 น. ซึ่งเป็นช่วงเวลาสำคัญของสถานีโทรทัศน์ (วิภาวี ศุภยานนท์ 2524 : 118-119)

ในวารสารของ Journal of Communication Autumn 1980 Vol.30, November 4. ได้พูดถึงการใช้วิดีโอเทปในต่างประเทศของผู้ใช้ตามบ้าน จากการศึกษาของผู้ใช้ 418 ราย ใน 1 สัปดาห์ว่ามีการใช้วิดีโอเทปกันอย่างไร จากทั้งหมดที่ศึกษาพบว่า 24.3% ของผู้ใช้วิดีโอเทปตามบ้านจะใช้บันทึกรายการภาพยนตร์ 14.6 % บันทึกรายการละครประเภท ขบขัน สำหรับ 23.2 % นั้นดูภาพยนตร์ไม่มีการบันทึก ดูรายการประเภทขบขัน 11.0 % ดูละคร ทีวี 11.7 % ดูรายการที่บันทึกเอง นอกจากนั้นก็เป็นการดูหรือบันทึกรายการพิเศษ กีฬา และ ละครที่เป็นตอนสั้น ๆ (Marle R. Levy, 1980 : 23-25)

วัยหรืออายุมีส่วนให้ความสนใจและนิยมใช้วิดีโอเทปไม่เหมือนกัน คือ อายุช่วง 40-49 ปี เป็นวัยที่ให้ความสนใจหรือนิยมมากที่สุด คือ เป็นร้อยละ 30

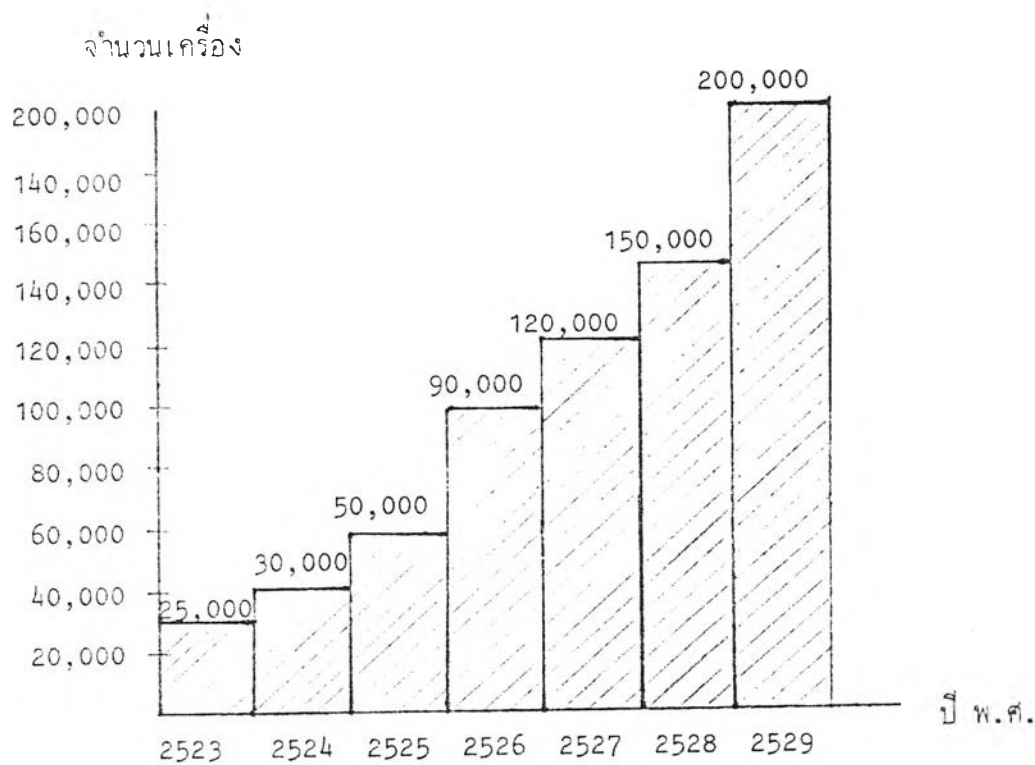
อายุ	29	ปี	หรือต่ำกว่า	ให้ความสนใจหรือนิยมคิดเป็นร้อยละ	26
"	30-39	ปี	"	"	25
"	40-49	ปี	"	"	30
"	50	ปี	"	"	19

(วิภา ตุลาคมนท์, 2524 : 33)

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับว่า วิดีโอเทปได้เข้ามาับบทบาทในประเทศไทยในระยะเวลาไม่ถึง 5 ปี โดยในระยะแรกราคาเครื่องเล่นวิดีโอเทปเครื่องหนึ่งตกประมาณ 40,000-50,000 บาท ราคาม้วนเทปประมาณ 1,200-2,000 บาท จึงถือว่าเป็นตลาดเครื่องเล่นของคนที่มีฐานะดี ปัจจุบันแนวโน้มทางด้านราคาของเครื่องเล่นวิดีโอเทปมีที่ท่าจะต่ำลงไปเรื่อย ๆ และขณะนี้เริ่มมีเครื่องเล่นประเภทเล่นได้อย่างเดียวแต่บันทึกไม่ได้ ราคาเพียง 5,000-6,000 บาท เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ซื้อรายได้ระดับกลาง (นิตยสารคนโฆษณา ฉบับที่ 11, 2527 : 13-15) จึงทำให้คนนิยมใช้วิดีโอเทปมากขึ้น เช่น

ในปี พ.ศ.	2523	มีการนำเข้า	25,000	เครื่อง	
"	"	2524	"	30,000	"
"	"	2525	"	50,000	"
"	"	2526	"	90,000	"
"	"	2527	"	120,000	"
"	"	2528	"	150,000	"
"	"	2529	"	200,000	"

(วิดีโอรีวิว ฉบับที่ 18, 2527 : 26)

แผนภูมิที่ 4

การนำเข้าวิดีโอเทปในปี พ.ศ.2523-2529

ส่วนม้วนเทปวิดีโอจากรายงานตัวเลขของกองวิชาการ กรมศุลกากร ตัวเลขการนำเข้าม้วนวิดีโอเทปในรอบปี 2526 รวมทั้งสิ้น 1,339,426 ม้วน และในรอบ 4 เดือนแรกของ พ.ศ.2527 (มกราคม - เมษายน) นำเข้าทั้งสิ้น 505,429 ม้วน ซึ่งมีอัตราเฉลี่ยสูงกว่ารอบ 5 เดือนแรกของปี 2526 (มกราคม - พฤษภาคม) ซึ่งจำนวนทั้งสิ้น 672,817 ม้วน (วิดีโอรีวิว ฉบับที่ 16, 2527 : 36)

การเติบโตของศูนย์เช่าวิดีโอเทปก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งซึ่งช่วยผลักดันให้ความนิยมของเครื่องวิดีโอเทปขยายตัวสูงขึ้น จากสถิติการเพิ่มจำนวนของศูนย์เช่าวิดีโอเทปในปี 2526 เมื่อเทียบกับปี 2525 เพิ่มขึ้น 1 เท่าตัว หรือ 100 % การเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วของศูนย์เช่าวิดีโอเทปทั้งหมดทั้งหลาย เป็นอัตราการเติบโตที่ค่อนข้างรวดเร็วน่าตกใจ (นิตยสารคนโฆษณา ฉบับที่ 11, 2527 : 16-18) ประมาณกันว่าศูนย์เช่าวิดีโอเทปในเขตกรุงเทพฯ มีถึง 600 ศูนย์ และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตลอดเวลา (คู่มือคู่มือหนังวิดีโอ 2526 : 424-428) สำหรับในต่างจังหวัดมีประมาณ 1,176 ศูนย์ ซึ่งม้วนวิดีโอในท้องตลาดทั่วประเทศประมาณ 2,000,000 เรื่องซึ่งมีทั้งถูกต้องตามกฎหมายและประเภทต้องห้าม (หนังสือพิมพ์มติชน พุศที่ 31 ส.ค. 2531 : 5)

คนในกรุงเทพมหานครที่มีเครื่องเล่นวีดีโอเทปประจำบ้านมีการใช้งานตั้งแต่ 2-84 ชั่วโมง ในสัปดาห์หนึ่ง ๆ ใช้เครื่องวีดีโอเทปเพื่อบันทึกรายการจากทีวี 36 % อีก 97 % ใช้เล่นเทปที่เข้ามาจากศูนย์วีดีโอเทป และ 12 % เล่นเทปที่ซื้อมาเอง มีเพียง 2 % เท่านั้นที่ใช้เล่นวีดีโอเทปที่ถ่ายทำเอง ในด้านการใช้เวลาดูวีดีโอเทปมีถึง 40 % ที่ใช้เวลาว่างในช่วง 18.30-20.00 น. ซึ่งเป็นช่วงหยุดพักการออกอากาศของสถานีโทรทัศน์ และจำนวนถึง 30 % ที่ใช้เวลาในช่วง 21.00-22.30 น. ซึ่งเป็นช่วงเวลาสำคัญของโทรทัศน์ (นิตยสารคนโฆษณา ฉบับที่ 11, 2527 : 19-20)

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่า วีดีโอเทปได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว และเข้ามามีบทบาทต่อผู้ชมเป็นอย่างมาก

สาเหตุของการแพร่หลายอย่างรวดเร็วอีกประการหนึ่งของตลาดวีดีโอเทป คือ หนึ่งหรือภาพยนตร์ในม้วนวีดีโอเทป ก่อนหน้านั้นภาพยนตร์ในเครื่องเมเจอร์กรู๊ปซึ่งรวมบริษัทผู้สร้างภาพยนตร์รายใหญ่ 7-8 ราย และเป็นภาพยนตร์ที่ได้รับการยกย่องทางด้านคุณภาพไม่ได้เข้าฉายในเมืองไทยเพื่อประท้วงอัตราภาษีภาพยนตร์นำเข้า ที่รัฐบาลเรียกเก็บเมื่อภาพยนตร์เหล่านั้นต่างได้รับลิขสิทธิ์บันทึกลงในวีดีโอเทป ตลาดผู้ชมซึ่งเสมือนเป็นตลาดที่ถูกจำกัดมานาน จึงได้มีโอกาสเลือกชมภาพยนตร์อย่างมากมาย นอกจากนี้ภาพยนตร์ประเภทต้องห้ามหรือถูกเซ็นเซอร์อย่างมาก ผู้ดูก็สามารถหาเข้ามาดูได้ตามความต้องการของตน (นิตยสารมีเดีย โฆษณาและการตลาด ปีที่ 3 ฉบับที่ 29, 2529 : 94)

ปัจจุบันสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งในการผลักดันการขยายตัวอย่างรวดเร็วของตลาดวีดีโอเทป คือ "คน" เป็นที่ยอมรับกันว่า คนไทยมีนิสัยชอบสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ เกิดขึ้นมาจะต้องชวนขวายมาครอบครองในช่วงแรก ๆ ที่วีดีโอเกิดขึ้นก็ถูกยึดเป็นแฟชั่นในกลุ่มคนที่มีฐานะดีที่จะต้องมีไว้ในครอบครอง ทั้ง ๆ ที่การใช้ประโยชน์ไม่มากเท่าที่ควร ตลาดจึงไม่ขยายตัวเท่าที่ควร จนเมื่อเครื่องวีดีโอเทปได้รับการพัฒนาจนมีราคาต่ำลง ทำให้ชนชั้นกลางสามารถซื้อหามาเป็นเจ้าของได้ และนับเป็นการลงทุนสืบบันเทิงระยะยาว พร้อม ๆ กับความพึงพอใจในฐานะผู้เลือกกำหนดแนวทาง แทนการถูกกำหนดจากโทรทัศน์เช่นในอดีต และนี่คือเหตุผลที่ทำให้ตลาดวีดีโอเทปขยายตัวอย่างรวดเร็วและเป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลายในเมืองไทย

ไม่เพียงแต่คุณสมบัติพิเศษเฉพาะของเครื่องวิดีโอเทปเท่านั้นที่ทำให้สื่อชนิดนี้ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางดังที่กล่าวมา แต่ส่วนประกอบอื่น ๆ ได้แก่ ม้วนวิดีโอเทป เครื่องวิดีโอเทป และกล้องถ่ายวิดีโอ ยังเป็นส่วนประกอบที่ทำให้คุณสมบัติดีขึ้นหลายประการ นั่นคือสามารถลดค่าใช้จ่ายในการบันทึกภาพ เนื่องจากสามารถลบทิ้ง แล้วบันทึกซ้ำใหม่ได้ นอกจากนั้นยังนำมาใช้แทนฟิล์มภาพยนตร์ 16 ม.ม. ของสถานีโทรทัศน์ซึ่งช่วยลดต้นทุนในการผลิตลงไปได้มาก มีความสะดวกรวดเร็วในการใช้งาน เมื่อบันทึกภาพไว้แล้วก็สามารถเลือกชมได้ตลอดเวลา และยังสามารถเลือกชมได้ที่ละภาพ และยังสามารถใช้ได้ทั้งเครื่องรับวงจรปิดและสถานีโทรทัศน์ในการแพร่ภาพออกอากาศ (สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ปีที่ 34 ฉบับที่ 5 กรกฎาคม 2530 : 41-42)

จากผลการวิจัยจากผู้เชี่ยวชาญที่เป็นบุคคลผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งในแง่ประสบการณ์จากการปฏิบัติงานวิชาชีพ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารและสื่อของหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อทราบและเข้าใจถึงบทบาทของวิดีโอเทป ทั้งในสภาพปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตปี พ.ศ.2500-2540 พบว่า วิดีโอเทปเปิดโอกาสมากยิ่งขึ้นสำหรับการศึกษาและแสวงหาความรู้ แบบที่เรียกว่า การศึกษาเฉพาะบุคคล เพิ่มเสรีภาพในการเลือกสารสนเทศเพิ่มขึ้นทั้งด้านการศึกษาและบันเทิง ช่วยให้สามารถเลือกชมรายการที่เป็นส่วนตัวมากขึ้น และเป็นการเปิดโอกาสมากยิ่งขึ้นอีกสำหรับผู้ที่มีความสนใจเฉพาะอย่าง นอกจากนั้นจะแก้ปัญหาการผูกขาดของโทรทัศน์ (ลักคณา ศรีสวัสดิ์, 2530 : 83-85)

นั้นย่อมหมายความว่า วิดีโอเทปในปัจจุบันและอนาคตยังคงมีบทบาทและประโยชน์ในสังคมไม่มากนักน้อย

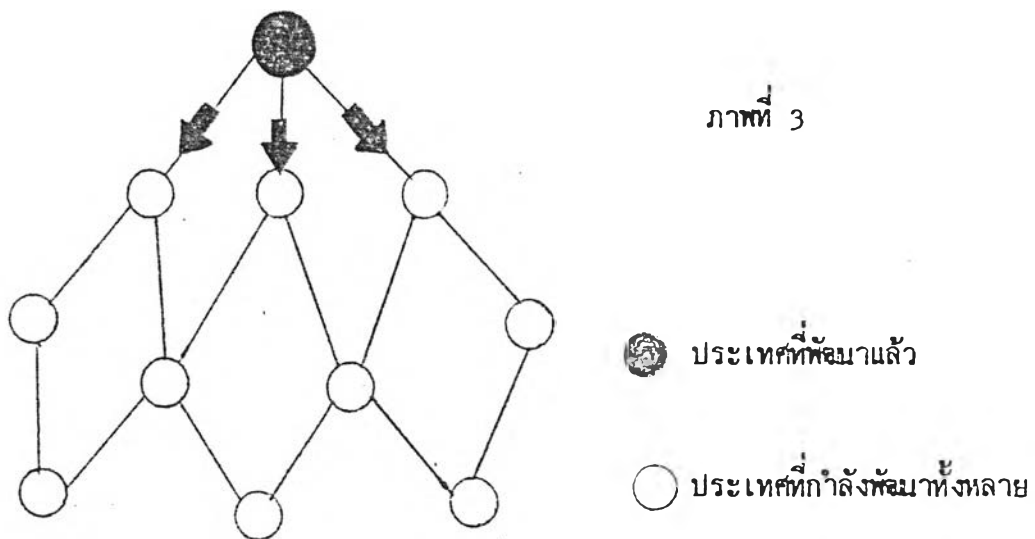
ลักษณะการแพร่กระจายวิดีโอเทปในสังคมไทย

จากวิวัฒนาการของการแพร่กระจายวิดีโอเทปดังที่กล่าวมาแล้วนั้น ทำให้มองเห็นว่าการแพร่กระจายของวิดีโอเทปในสังคมไทยเป็นการแพร่กระจายหลายลักษณะในเวลาเดียวกัน ซึ่งจะกล่าวในรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นแรก การแพร่กระจายวิดีโอเทปในสังคมไทย จะแพร่กระจายมาจากประเทศที่พัฒนาแล้วมาสู่ประเทศที่กำลังพัฒนา ซึ่งเป็นตามธรรมชาติอยู่เองที่ประเทศกำลังพัฒนาจะรับหรือถูกบังคับให้รับเทคโนโลยีจากประเทศที่พัฒนาแล้ว ระยะเริ่มแรกของการแพร่กระจายจะกระจายมาจากประเทศยุโรป อเมริกา และเอเชีย (เช่น ญี่ปุ่น ไต้หวัน และเกาหลีใต้) ประเทศเหล่านี้จะถ่ายทอดเทคโนโลยีได้หลายรูปแบบ เช่น รูปของการช่วยเหลือให้เปล่า ช่วยเหลือในลักษณะเข้าซื้อระยะยาว หรือในรูปของการค้า สำหรับวิดีโอเทปซึ่งเข้ามาในประเทศไทยครั้งแรกที่สถานีโทรทัศน์ช่อง 4 บางขุนพรหมนั้น เข้ามาในลักษณะทางการค้าและช่วยเหลือในลักษณะ

เข้าซื้อ มีการช่วยเหลือให้เปล่าบ้างในสถานศึกษาบางแห่ง สำหรับทางการค้าในระยะแรกเข้ามาแข่งขันกันหลายบริษัทซึ่งทำการแข่งขันกันในลักษณะคุณภาพและราคา ผู้ที่จะบริโภคสื่อชนิดนี้ได้ก็ต้องเป็นผู้ที่มีฐานะทางสังคมสูง มีฐานะทางเศรษฐกิจดี หรือผู้มีอำนาจในสังคมนั้น ๆ

สรุปได้ว่า ขั้นแรกของการแพร่กระจายของวิดีโอเทปในสังคมไทยจะเป็นการแพร่แบบ Expansion Diffusion ซึ่งอยู่ในลักษณะ Hierarchical Diffusion คือ การแพร่ในลักษณะที่ต้องอาศัยพาหะ ขณะที่แพร่เข้ามายังประเทศด้อยพัฒนานั้น ประเทศที่พัฒนาแล้วก็ยังคงได้รับความนิยมอยู่

The Process of Expansion Diffusion

ขั้นที่สอง การแพร่กระจายของวิดีโอเทปจะเริ่มจากกรุงเทพมหานคร จากกลุ่มคนที่มีฐานะดี ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีอำนาจซื้อสูง และยอมรับเทคโนโลยีจากต่างประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบของกระบวนการแพร่กระจายของ แฮเกอร์ สแตนด์ (Hager Strand) ได้กล่าวไว้ คือ

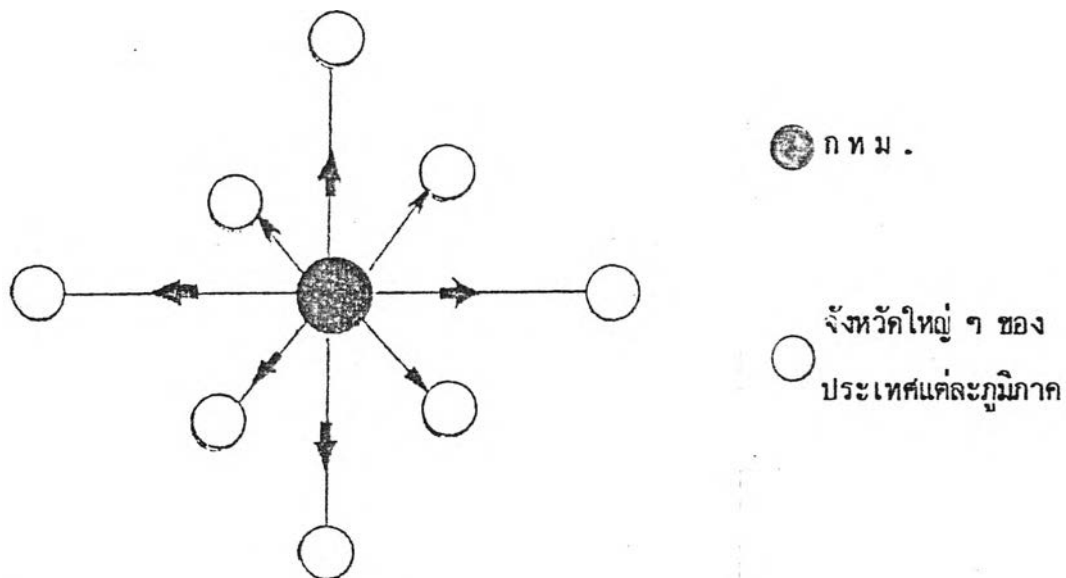
1. พื้นที่หรือบริเวณซึ่งปรากฏการณ์เกิดขึ้นนั้นเป็นจุดเริ่มต้นของการแพร่กระจาย
2. เวลาคือช่วงซึ่งกระบวนการแพร่กระจายได้เกิดขึ้นจนกระทั่งเสร็จสิ้นการแพร่

กระจาย

3. ปรากฏการณ์ที่จะศึกษา
4. จุดเริ่มต้นของกระบวนการแพร่กระจาย
5. เส้นทางในการแพร่กระจาย
6. บลายทางของการแพร่กระจาย (แนวคิดทางภูมิศาสตร์ 2527 : 178-179)

จากองค์ประกอบดังกล่าวข้างต้น ได้เกิดการแพร่กระจายจากจุดศูนย์กลางใหญ่ คือ กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นจุดใหญ่ของการเริ่มต้นการแพร่กระจายไปตามจังหวัดใหญ่ของประเทศ แต่ละภูมิภาค เช่น เชียงใหม่ สงขลา นครราชสีมา และชลบุรี เป็นต้น ทั้งนี้ อาจเพราะท้องที่ดังกล่าวมีความสะดวกในแง่ของการคมนาคม และประชากรในท้องถิ่นเหล่านั้นมีฐานะดี มีอำนาจซื้อสูงจะเห็นว่าขั้นที่สองของการแพร่กระจายมีลักษณะของการแพร่กระจายแบบ Hierarchical Diffusion คือ จะแพร่จากศูนย์ใหญ่ในกรุงเทพมหานครไปสู่ภูมิภาคของประเทศ โดยไปสู่กลุ่มคนที่มีฐานะดี

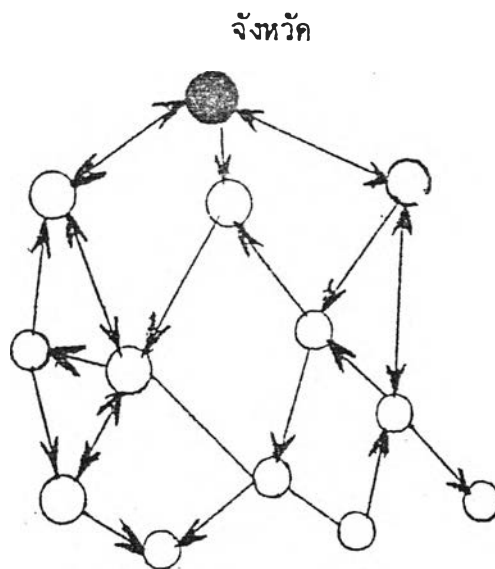
การแพร่กระจายของวิดีโอเทปจาก กทม. สู่อุภูมิภาคในลักษณะแบบ Hierarchical Diffusion

ขั้นที่สาม การแพร่กระจายของวิดีโอเทปจะแพร่จากจังหวัดสุ่อำเภอและตำบล การแพร่กระจายในขั้นนี้ เป็นระยะการพัฒนาของเครื่องวิดีโอเทปทางด้านราคาและม้วนเทป ตลอดจนศูนย์วิดีโอเทปก็มีการขยายตัวมากขึ้นด้วย ซึ่งจากเดิมเมื่อปี 2526 การขยายตัวของศูนย์วิดีโอเทปในกรุงเทพฯ มีจำนวน 250 ศูนย์ ในต่างจังหวัดมี 450 ศูนย์ (ระวีวรรณ ประกอบผล, 2526 : 3) ในปัจจุบัน การขยายตัวของศูนย์วิดีโอเทปมีถึง 1176 ศูนย์ทั่วประเทศ ซึ่งเป็นศูนย์ที่ถูกต้องตามกฎหมาย (หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ปีที่ 31 ฉบับที่ 11172 อังคารที่ 23 สิงหาคม 2531 : 21) และจำนวนภาพยนตร์วิดีโอเทปที่หมุนเวียนอยู่ในตลาดมีประมาณ 2 ล้านม้วน (หนังสือพิมพ์มติชน ปีที่ 11 ฉบับที่ 3830 พุธที่ 31 สิงหาคม 2531 : 5) นอกจากนี้การบรรยายเนื้อหาในม้วนเทปก็ปรับเป็นภาษาท้องถิ่นทำให้ง่ายต่อการรับสื่อ และเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในหมู่บ้านทั่ว ๆ ไป ขั้นนี้ของการแพร่กระจายจะเป็น Contagious Diffusion เป็นลักษณะการสื่อสารแบบปากต่อปาก หรือคนต่อคน

จังหวัด

อำเภอและตำบล

การแพร่กระจายจากจังหวัดสู่อำเภอและตำบลในลักษณะ Contagious Diffusion

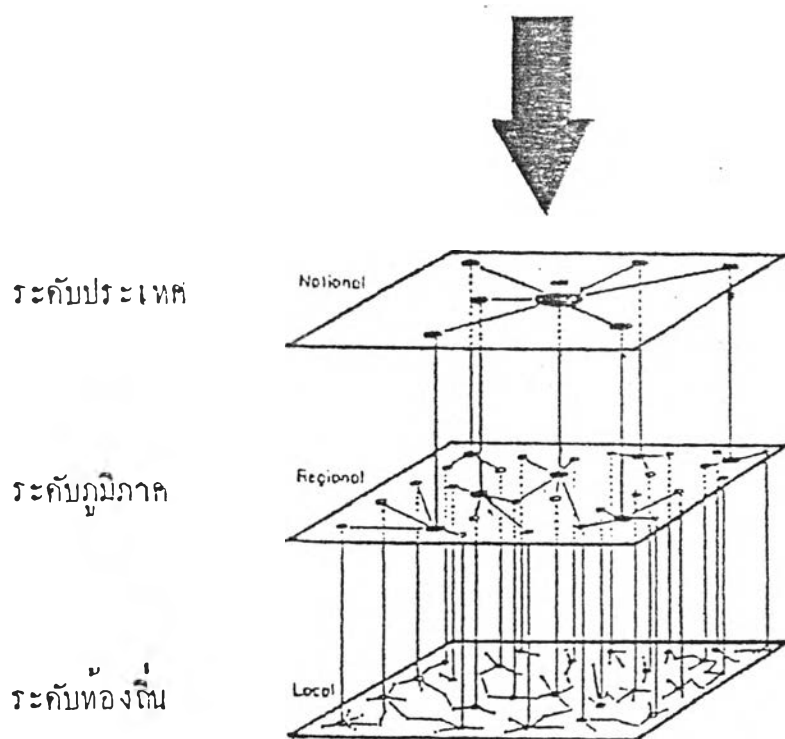
ภาพที่ 5

สรุปได้ว่า การแพร่กระจายของวิดีโอเทปในสังคมไทยแม้กระทั่งกลุ่มแรงงานไทยในต่างประเทศ (เช่น แถบตะวันออกกลาง สิงคโปร์ ญี่ปุ่น) ก็เป็นคนส่วนหนึ่งที่ได้้นำการแพร่กระจายของวิดีโอเทปเข้ามายังในประเทศ ในขณะที่ความเป็นอยู่ครอบครัวและท้องถิ่นยังไม่เอื้ออำนวยซึ่งพอจะอธิบายภาพรวม ๆ ของการแพร่กระจายของวิดีโอในสังคมไทยได้ดังรูป

ภาพที่ 6

จากต่างประเทศ

INTERNATIONAL

International, National, Regional and Local Planes of Diffusion

กำเนิดและวิวัฒนาการของธุรกิจวิดีโอเทปในประเทศไทย

การดำเนินธุรกิจวิดีโอเทปในประเทศไทย เริ่มโดยไม่คำนึงถึงลิขสิทธิ์ ซึ่งระยะเริ่มแรกเมื่อปี 2520 ที่มีเครื่องวิดีโอเทปวางขายในตลาดเมืองไทย การขยายตัวของตลาดเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จาก 2,500 เครื่องในปี 2523 เป็น 3,000 เครื่องในปี 2524 และปี 2525 ก็เพิ่มเป็น 5,000 เครื่อง ครั้นต่อมาในปี 2526 เป็นช่วงที่มีการขยายตัวของเครื่องวิดีโอเทปมาก ถึง 9,000 เครื่องต่อไป ซึ่งนับว่าเป็นปีแห่งการเจริญเติบโตของเครื่องวิดีโอเทป และขณะเดียวกันนั้นก็เกิดการเจริญเติบโตของตลาดม้วนวิดีโอเทป และศูนย์เช่ายืมพร้อมกันไปด้วย และในช่วงปี 2520 นี้เอง เป็นช่วงระยะเวลาของการให้บริการเช่าดูภาพยนตร์ในรูปของม้วนวิดีโอเทป ซึ่งกิจการศูนย์วิดีโอเทปที่บริการให้เช่าม้วนวิดีโอเทปเฟื่องฟูมาก และผลประโยชน์ส่วนใหญ่เป็นของศูนย์ผลผลิตวิดีโอเทปและศูนย์วิดีโอเทป ในขณะที่เจ้าของลิขสิทธิ์* ภาพยนตร์นั้น ๆ ไม่ได้ผลตอบแทนจากการลงทุนเลย การดำเนินงานด้านการตลาดในช่วงนี้จึงไม่มีระบบแบบแผนที่ถูกต้อง บริษัท เอ็กเซล ไฮไฟ จำกัด ได้เริ่มก่อตั้งศูนย์วิดีโอเทปขึ้นเป็นแห่งแรกในลักษณะห้องสมุดวิดีโอเทป (Video Library) โดยการนำเข้ามาม้วนวิดีโอเทปที่เป็นภาพยนตร์ต่างประเทศมาให้บริการแก่สมาชิก โดยเก็บค่าธรรมเนียมการเป็นสมาชิกตลอดชีพ 8,000 บาท ค่าเช่าวิดีโอเทปม้วนละ 80 บาท ปรากฏว่าได้รับความนิยมแพร่หลายมากขึ้นเรื่อย ๆ จนกระทั่งบริษัท กรุงเทพวิดีโอเทป จำกัด ได้เปิดศูนย์วิดีโอเทปขึ้นมาโดยการเก็บค่าธรรมเนียมสมาชิก 3,000 บาท ตลอดชีพ ค่าบริการเช่าวิดีโอเทปม้วนละ 40 บาท ทำให้บริษัทเอ็กเซลไฮไฟจำกัดได้รับผลกระทบกระเทือน จึงประกาศลดราคา โดยการลดค่าธรรมเนียมการเป็นสมาชิกเหลือเพียง 5,000 บาท ค่าเช่าวิดีโอเทปม้วนละ 50 บาท ในการแข่งขันด้านการให้บริการเช่าม้วนวิดีโอเทปนี้ จึงทำให้วงการวิดีโอเทปเริ่มต้นตัวและขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งม้วนวิดีโอเทปที่ใช้ในการเช่ายืมระยะเริ่มแรกนั้นจะเป็นม้วนวิดีโอเทปที่เป็นของต่างประเทศทั้งสิ้น คำบรรยายก็ยังเป็นภาษาต่างประเทศ จนกระทั่งในช่วงประมาณปลายปี 2525 ได้มีบริษัทแรกในประเทศไทย

---

* เจ้าของลิขสิทธิ์ หมายถึง บุคคลที่พึงได้รับจากผลงานอันเกิดจากแรงงาน ความชำนาญที่ได้สร้างสรรค์จะต้องเป็นสิทธิ์พิเศษ และสิทธิ์เฉพาะตัวของคนนั้น บุคคลอื่นไม่สามารถนำไปเผยแพร่ได้

คือ บริษัท เสถียรชัยโคราช จำกัด ได้นำภาพยนตร์จากต่างประเทศมาพากย์ไทย เป็นภาพยนตร์
 จีนชุดจากประเทศฮ่องกง เรื่อง "ศึกสองนางพญา" และเปลี่ยนนโยบายการตลาดใหม่ โดยให้
 การขายโดยตรงให้แก่ศูนย์วีดีโอเทปในราคาม้วนละ 600-700 บาท ยุคนี้เองทำให้วงการ
 ภาพยนตร์วีดีโอเทปเกิดการแพร่หลายมากขึ้น และเป็นผลที่เกิดการแข่งขันกันสูงมากในแง่การ
 ดำเนินธุรกิจวีดีโอเทป และในขณะนั้นอิทธิพลภาพยนตร์จีนชุดจากสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 ก็กำลังได้
 ได้รับความนิยมมากที่สุด แต่มีปัญหาเรื่องช่วงเวลาในการฉาย ทำให้ตลาดวีดีโอเทปได้รับการต้อนรับ
 อย่างแพร่หลายมากขึ้นไปอีก เพราะสามารถเลือกชมรายการได้ตามความต้องการ ซึ่งทำให้
 เกิดการแข่งขันในธุรกิจประเภทนี้สูงมาก เช่น บริษัท กรุงเทพวีดีโอ จำกัด ก็เริ่มนำภาพยนตร์
 จีนชุดพากย์ไทยแข่งขันด้วยเช่นกัน จึงยิ่งทำให้ตลาดวีดีโอเทปขยายตัวรวดเร็วมากยิ่งขึ้นภายใน
 ระยะเวลาเพียง 6 เดือนเท่านั้น ปรากฏว่ามีศูนย์วีดีโอเทปที่เป็นลูกค้าของบริษัทกรุงเทพวีดีโอ-
 เทปจำกัด ถึง 150 ศูนย์ และในช่วงนี้ก็ทำให้เกิดบริษัทยักษ์ใหญ่ขึ้นมาอีกหนึ่งบริษัท คือ บริษัท
 เบสท์วีดีโอ จำกัด ซึ่งได้แยกตัวออกมาจาก บริษัท กรุงเทพวีดีโอ เทป จำกัด เป็นผู้นำภาพยนตร์
 จีนชุด เรื่อง "มังกรหยก" ใช้ทีมงานพากย์จากสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 นำทีมโดย คุณฉวีพร
 วงษ์สวัสดิ์ ซึ่งเป็นนักพากย์ภาพยนตร์จีนชุดที่ได้รับความนิยมมากที่สุด โดยที่ทีมงานพากย์ของศูนย์
 ผลิตวีดีโอเทปอื่น ๆ ไม่สามารถได้รับความนิยมเท่า และจากจุดนี้เอง การดำเนินงานด้านการ
 ตลาดเริ่มเปลี่ยนแปลงตามความต้องการของศูนย์ผลิตวีดีโอเทปในรูปแบบของภาพยนตร์ที่มีลิขสิทธิ์
 ถูกต้องตามกฎหมาย ที่ต้องซื้อภาพยนตร์จากต่างประเทศ ปี 2526 ใช้เงิน 2 ล้านบาท ปี
 2527 3 ล้านบาท พอปี 2528 ต้องใช้เงินถึง 6 ล้านบาท บริษัทสู้ราคาไม่ได้จึงได้มีพันธมิตรเนียว
 จำกัดได้รับลิขสิทธิ์ไปในวงเงิน 6 ล้านบาท (วิทอง คัลหุลณินาถ 2521 : 43-45 และ
 ดวงศักดิ์ เข็มจินดา ลัมภาษณ์)

การแพร่กระจายวีดีโอเทปในสังคมไทย ดังที่ได้กล่าวไว้ตอนต้นพอจะสรุปได้ว่า
 เงื่อนไขต่าง ๆ ที่ทำให้วีดีโอเทปขยายตัวได้อย่างรวดเร็ว คือ

1. เป็นเพราะในระยะเริ่มแรกที่มีการแพร่ภาพทางโทรทัศน์ รัศมีการแพร่ภาพยังไม่
 ไม่ไกลนักเพียงแค่กรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียงเท่านั้น จึงไม่สามารถสนองความต้องการของ
 ประชาชนที่อยู่ห่างไกลได้ ทำให้ประชาชนที่มีฐานะดีในต่างจังหวัดไม่สามารถได้ดูรายการโทรทัศน์
 รายการต่าง ๆ จากส่วนกลางได้ ขณะเดียวกันกับการที่ได้มีเทคโนโลยีชนิดใหม่ คือ "วีดีโอเทป"
 ได้เข้ามาสู่ความนิยมของประชาชนโดยเฉพาะในเมืองใหญ่ ๆ ทำให้ประชาชนที่มีฐานะดีในต่าง-

จังหวัดสามารถซื้อมาทดแทนโทรทัศน์ที่ไม่สามารถแพร่สัญญาณภาพไปได้ไกล

2. ขณะเดียวกันการพัฒนาเทคโนโลยีของวิดีโอเทปที่ทำให้ราคาเครื่องถูกลง การขยายตัวของตลาดศูนย์วิดีโอเทปและการแพร่กระจายของภาพยนตร์วิดีโอเทป ทำให้ความนิยมในการใช้วิดีโอเทปมากขึ้นไปอีก ดังเช่นในปัจจุบันจะเห็นว่า การแพร่กระจายของศูนย์วิดีโอเทปที่ร้านค้าหรือห้างสรรพสินค้ามีถึงประมาณ 2,000 ร้าน และภาพยนตร์วิดีโอเทปมีถึง 2 ล้านม้วน (หนังสือพิมพ์มติชน ปีที่ 11 ฉบับที่ 3830 พุทธศักราช 2531 : 5)

3. สำหรับทางด้านโทรทัศน์เองก็ไม่ได้หยุดนิ่ง ได้พัฒนาการแพร่ภาพทางโทรทัศน์โดยใช้ Repeater และการส่งสัญญาณภาพผ่านดาวเทียม เพื่อให้การแพร่ภาพครอบคลุมได้ทั่วประเทศ แต่อย่างไรก็ตาม การที่โทรทัศน์ในระยะเริ่มแรกยังไม่มีการควบคุมเวลาในการโฆษณา ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่เบื่อหน่ายกับการโฆษณาทางโทรทัศน์ และมีการส่งเป็นเวลา อีกทั้งผู้ชมไม่สามารถเลือกชมรายการได้ ทำให้วิดีโอเทปได้เข้ามาทดแทนข้อด้อยของโทรทัศน์ได้เป็นอย่างดี

4. พร้อมกับการแข่งขันทางด้านตลาดของเครื่องวิดีโอเทปและภาพยนตร์วิดีโอเทปเป็นอย่างมาก จึงเป็นผลทำให้เครื่องวิดีโอเทป ราคาภาพยนตร์วิดีโอเทปและค่าเช่าภาพยนตร์วิดีโอเทปราคาถูกลง จึงเป็นการช่วยผลักดันให้วิดีโอเทปแพร่กระจายได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น

5. อีกสาเหตุหนึ่งที่มีส่วนช่วยให้วิดีโอเทปแพร่กระจายได้อย่างรวดเร็วในต่างจังหวัดคือ ผู้ที่ไปใช้แรงงานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เมื่อถึงกำหนดมาเยี่ยมบ้านมักจะขาดไม้ได้ที่จะซื้อเครื่องเล่นวิดีโอเทป ภาพยนตร์วิดีโอเทป และเครื่องเล่นสเตอริโอ มาเป็นที่ระลึกสำหรับครอบครัว

ผลของการแพร่กระจายวิดีโอเทปดังกล่าว ย่อมเกิดผลกระทบทั้งแง่ดีและเสียกับสื่ออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น เมื่อประมาณปี พ.ศ.2520-2523 เป็นยุคที่โรงภาพยนตร์เฟื่องฟูมากทั้งในกรุงเทพและต่างจังหวัด หลังจากนั้นในปี พ.ศ.2524-2526 เป็นช่วงที่เศรษฐกิจของประเทศตกต่ำ ทำให้ช่องว่างระหว่างวิดีโอเทปกับภาพยนตร์ยิ่งห่างออกไป และเป็นช่วงที่ธุรกิจวิดีโอเทปเข้ามาแทนที่ ทำให้ผู้บริโภคสื่อประเภทบันเทิงหันมาซื้อโทรทัศน์และวิดีโอที่บ้าน แต่ผล

จากการที่โทรทัศน์เป็นสื่อที่ไม่อิสระในการเลือกชม ทำให้ผู้ชมหันมาดูวิดีโอเทปมากขึ้น เพราะวิดีโอเทปสามารถเลือกชมภาพยนตร์ได้มากกว่า และภาพยนตร์ก็ใหม่กว่าทางโทรทัศน์ การลงทุนก็ไม่มาก เสียค่าเช่าเพียง 5 บาทหรือ 10 บาทก็ดูได้ทั้งครอบครัว แถมยังเป็นภาพยนตร์ที่ฉายก่อนโรงภาพยนตร์เสียอีก หลังจากปี พ.ศ.2526-2528 เป็นช่วงที่โรงภาพยนตร์และโทรทัศน์วิกฤติมาก โรงภาพยนตร์ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด ต้องปิดกิจการตัวเองหรือเปลี่ยนสภาพเป็นกิจการอย่างอื่น สำหรับโทรทัศน์ก็ถูกผลกระทบจากวิดีโอเทปที่แย่งผู้ชมไป ทำให้ธุรกิจโฆษณาและธุรกิจการสร้างภาพยนตร์และรายการบันเทิงอื่น ๆ ถูกผลกระทบเป็นอย่างมาก จากการที่เกิดวิกฤติการเช่นนี้ไปทั่ววงการสื่อทางด้านบันเทิง แต่เหตุการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้เกิดขึ้นไม่นานนัก จะเห็นว่าต้นปี พ.ศ.2529 กิจการโรงภาพยนตร์ เริ่มดีขึ้นประมาณ 20 % เหตุผลเป็นเพราะว่าภาพยนตร์วิดีโอที่กำลังได้รับความนิยมอย่างสูงนั้น คุณภาพของภาพยนตร์ไม่ด้อย เมื่อเทียบกับภาพยนตร์ตามโรงภาพยนตร์ ยิ่งวิดีโอเกิดการแข่งขันกันมาก ทางด้านราคาคุณภาพภาพยนตร์ยิ่งต่ำลงมาก โดยเฉพาะภาพยนตร์ที่ได้เอาทำสำเนาจากโรงภาพยนตร์ คุณภาพของภาพยนตร์แย่มาก จากจุดนี้ทำให้คนทั่วไปเริ่มหันไปดูภาพยนตร์ที่โรงภาพยนตร์มากขึ้น เพราะลิขสิทธิ์คุณภาพของภาพคมชัดกว่า การดูก็มีสมาธิมากกว่าวิดีโอ อีกทั้งคนหนุ่มสาวยังอาศัยโรงภาพยนตร์เป็นที่พักผ่อน (มีเดีย โฆษณาและการตลาด ปีที่ 3 ฉบับที่ 9 พฤศจิกายน 2530 : 92)

ส่วนทางด้านโทรทัศน์ทั้ง 4 ช่องในคอนั้น คือ ช่อง 3, 5, 7, 9 ก็ไม่ได้หยุดนิ่งได้มีการแข่งขันปรับปรุงรูปแบบเนื้อหาของรายการต่าง ๆ เพื่อแย่งผู้ชมวิดีโอเทปเช่นกัน อีกทั้งสมาคมผู้สร้างภาพยนตร์ ผู้ผลิตภาพยนตร์วิดีโอเทปที่ถูกละเมิดสิทธิ์ รวมทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นักวิชาการ ฯลฯ มองเห็นผลกระทบของวิดีโอเทปที่เกิดขึ้นในสังคมมากขึ้น เนื่องจากเนื้อหาของภาพยนตร์วิดีโอเทปส่วนใหญ่ไม่ได้มีการเซ็นเซอร์จากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทำให้มีภาพยนตร์ต้องห้ามและลามกอนาจารแพร่หลายไปทั่วหาดูได้ง่าย จึงย่อมมีผลกระทบกับเยาวชนของชาติเป็นแน่ จึงทำให้เกิดการเรียกร้องให้รัฐบาลเอาจริงเอาจังกับสื่อวิดีโอเทปที่ผิดกฎหมาย ที่ได้แพร่กระจายไปทั่วทุกสังคม ต่อจากผลการเรียกร้องซึ่งได้เกิดพระราชบัญญัติควบคุมลิขสิทธิ์วิดีโอขึ้นในประเทศไทย ผลของกฎหมายลิขสิทธิ์จะเป็นอย่างไรนั้น ผู้วิจัยอยากจะให้ทราบความเป็นมาของกฎหมายเสียก่อน คือ

ความเป็นมาของกฎหมายลิขสิทธิ์

ประเทศอังกฤษเป็นประเทศแรกที่มีกฎหมายลิขสิทธิ์ใช้บังคับ ทั้งนี้เพราะได้มีการนำเอาเครื่องพิมพ์แบบพิมพ์มาใช้ ทำให้อุตสาหกรรมการพิมพ์เจริญขึ้นและทำให้มีการพิมพ์หนังสือออกจำหน่ายอย่างแพร่หลายในขณะนั้น (ประมาณกลางศตวรรษที่ 16) หนังสือคัมภีร์ไบเบิลเป็นหนังสือที่ขายดีมาก แต่ได้มีสำนักพิมพ์หลายสำนักพิมพ์คัดลอกกันนำไปพิมพ์ขาย บริษัท Stational ผู้ผูกขาดการพิมพ์คัมภีร์นอ่ยู่ก่อน จึงได้ขออำนาจจากรัฐในการผูกขาดการพิมพ์ในปี 1566 รัฐจึงออกกฤษฎีกาขึ้นมาฉบับหนึ่ง ชื่อ Star Chamber Decree เพื่อคุ้มครองการพิมพ์คัมภีร์ไบเบิล และให้อำนาจผูกขาดแก่บริษัทผู้พิมพ์ หลังจากกฤษฎีกาปี 1566 แล้ว ต่อมาได้มีการกฤษฎีกาห้ามองเดียวกันออกมาอีกในปี 1586 และ 1637 และในปี 1562 รัฐก็ได้ออก Licensing Act ซึ่งมีเนื้อหาในลักษณะที่เป็นการควบคุมสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ กฎหมายลิขสิทธิ์ในยุคนี้เป็นการให้ความคุ้มครองสำนักพิมพ์หรือผู้พิมพ์เป็นสำคัญ

ต่อมาในปี 1709 ได้มีการออกกฎหมายอีกฉบับหนึ่ง คือ Statute of Anne ซึ่งให้ความคุ้มครองในสิทธิผูกขาดของผู้สร้างงาน กฎหมายฉบับนี้นอกจากใช้ในประเทศอังกฤษแล้ว ยังนำไปใช้ในอาณานิคมต่าง ๆ ของอังกฤษ รวมทั้งประเทศแถบอเมริกา และหลังจากที่ประเทศสหรัฐอเมริกาประกาศอิสรภาพแล้วก็ได้ออกกฎบัญญัติลิขสิทธิ์ในปี 1790 โดยได้นำหลักการมาจาก Statute of Anne นี้เช่นกัน

กฎหมายลิขสิทธิ์เป็นที่แพร่หลายในหลายประเทศ จนในปี 1886 ประเทศต่าง ๆ 10 ประเทศได้ตกลงจัดทำอนุสัญญาขึ้นเพื่อคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม ลงนาม ณ กรุงเบอร์ลิน เมื่อวันที่ 9 กันยายน 1886 (Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works) อนุสัญญานี้ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมหลายครั้ง

สำหรับในประเทศไทยเราถ้าจะกล่าวถึงกฎหมายที่คุ้มครองลิขสิทธิ์ อาจถือได้ว่าประกาศของหอสมุดวชิรญาณ ร.ศ.111 ที่ประกาศในปี 2435 ซึ่งประกาศห้ามไม่ให้ผู้ใดเอาเรื่องต่าง ๆ ที่ได้ลงพิมพ์ในหนังสือวชิรญาณวิเศษแล้วไปพิมพ์ซ้ำ เว้นแต่จะขออนุญาตต่อกรมสัมปาทิกสภา ซึ่งเป็นกฎหมายลิขสิทธิ์ฉบับแรกที่คุ้มครองสิทธิในวรรณกรรมที่พิมพ์ลงในหนังสือวชิรญาณวิเศษเท่านั้น ต่อมาในปี พ.ศ.2444 ก็ได้มีการตราพระราชบัญญัติกรรมสิทธิ์ผู้แต่งหนังสือ

ร.ศ.120 ขึ้น เพื่อคุ้มครองวรรณกรรม พระราชบัญญัตินี้ได้ถูกแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติกรรมสิทธิ์ผู้แต่งหนังสือ พ.ศ. 2457 พระราชบัญญัติทั้ง 2 ฉบับนี้ให้ความคุ้มครองเฉพาะงานวรรณกรรมเท่านั้น ต่อมาเมื่อประเทศไทยได้สมัครเข้าเป็นภาคีสัญญาเบอร์นเพื่อคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม ค.ศ.1886 (ที่แก้ไข ณ กรุงเบอร์ลิน เมื่อวันที่ 17 มิถุนายน พ.ศ.2474) หลังจากนั้นจึงได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม* พ.ศ.2474 ซึ่งเริ่มมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 21 มิถุนายน 2474 พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ขยายการคุ้มครองลิขสิทธิ์จากเดิม คือ นอกจากงานวรรณกรรมแล้วยังให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานศิลปกรรม นอกจากนี้ยังได้ให้ความคุ้มครองแก่งานสร้างสรรค์ที่มีลิขสิทธิ์ต่างประเทศ ลิขสิทธิ์ต่างประเทศที่ได้รับการคุ้มครองคือ วรรณกรรมและศิลปกรรมที่มีลิขสิทธิ์ตามกฎหมายของประเทศที่เป็นภาคีสัญญาเบอร์น ซึ่งรวมทั้งวรรณกรรมและศิลปกรรมของคนในบังคับ พลเมือง หรือผู้ที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศที่เป็นภาคีสัญญาเบอร์น

ระยะเวลาผ่านมา 50 ปีกว่า วิทยาการต่าง ๆ ได้พัฒนาไปมาก เป็นผลให้กฎหมายลิขสิทธิ์ที่ใช้อยู่ล้าสมัยไป จนต้องมีการปรับปรุงกฎหมายใหม่ขึ้น โดยในวันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2521 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2521 และมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 19 ธันวาคม 2521 เป็นต้นมา ในกฎหมายฉบับใหม่นี้มีลักษณะที่แตกต่างจากกฎหมายฉบับเก่าที่จะกล่าวถึงในที่นี้ 2 ประการ คือ

1. ในงานอันเป็นวัตถุแห่งลิขสิทธิ์ (Subject Matter) กฎหมายใหม่ได้ขยายและให้ความชัดเจนในงานอันได้รับความคุ้มครอง กล่าวคือ นอกจากงานวรรณกรรมและศิลปกรรมแล้วยังรวมถึง โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ งานแพร่เสียง แพร่ภาพด้วย

---

* วรรณกรรมและศิลปกรรม หมายถึง งานทุกชนิดในแขนงวรรณคดี แขนงวิทยาศาสตร์ และแขนงศิลปกรรม

2. ในการคุ้มครองลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศกฎหมายใหม่ได้ให้ความคุ้มครองงานอันมีลิขสิทธิ์ตามกฎหมายของประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วย (นอกเหนือจากภาคีแห่งอนุสัญญาเบอร์น) ในกรณีที่กฎหมายของประเทศนั้นได้ให้ความคุ้มครองเช่นเดียวกันแก่งานอันมีลิขสิทธิ์ของภาคีอื่น ๆ แห่งอนุสัญญาอื่นแห่งอนุสัญญาดังกล่าว รวมทั้งงานอันมีลิขสิทธิ์ขององค์การระหว่างประเทศซึ่งประเทศไทยร่วมเป็นสมาชิกอยู่ด้วย (ภาคผนวก ก.)

แนวความคิดของกฎหมายลิขสิทธิ์

กฎหมายลิขสิทธิ์มีวัตถุประสงค์ที่จะให้ความคุ้มครองผลประโยชน์ของบุคคลอันจะพึงได้รับจากผลงานอันเกิดจากแรงงาน ความชำนาญ และรสนิยมของเขา (Labor, Skill and Taste) โดยมีผู้สร้างงานนั้นเป็นผู้มีสิทธิเฉพาะหรือสิทธิพิเศษ (Exclusive Right) ในอันที่จะแสวงหาประโยชน์จากงานที่เขาสร้างขึ้น บุคคลอื่นจะไปแสวงหาประโยชน์ในงานของเขาโดยมิได้รับอนุญาตไม่ได้ การคุ้มครองเช่นนี้ก็เพื่อส่งเสริมและเป็นการให้กำลังใจแก่ผู้สร้างสรรค์ในอันที่จะสร้างงานให้แก่สังคม

ลิขสิทธิ์ถือเป็นทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property) ประเภทหนึ่ง ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญคือ ต้องเป็นผลงาน (Work) ออกมา มิใช่เพียงแต่ความคิดที่ยังไม่มีตัวตน (Physical Material) โดยที่ผลงานที่เกิดขึ้นนั้น ผู้สร้างสรรค์ได้สร้างขึ้นโดยการใช้แรงงาน (ทั้งแรงกายและแรงสมอง) ใช้ทักษะและรสนิยมของตน (Labor Skill and Taste)

ลักษณะลิขสิทธิ์

ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2521 มาตรา 4 ให้ความหมายคำว่า ลิขสิทธิ์ ว่า "เป็นสิทธิแต่ผู้เดียวที่จะกระทำการใด ๆ เกี่ยวกับงานที่ผู้สร้างสรรค์ได้ทำขึ้น" จะเห็นได้ว่า ลิขสิทธิ์เป็นสิทธิผูกขาด (Monopoly) ของผู้สร้างสรรค์งานที่จะกระทำการใด ๆ เกี่ยวกับงานที่เขาสร้างขึ้น สิทธิอันนี้เป็นสิทธิเฉพาะหรือสิทธิพิเศษ (Exclusive Right) ของเขาหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งเพื่อมิให้บุคคลอื่นทำขึ้น หรือทำซ้ำซึ่งงานที่เขามีลิขสิทธิ์

ส่วนในแง่ของการคุ้มครองลิขสิทธิ์นั้น ใน ม.13 แห่ง พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ พ.ศ.2521 บัญญัติว่า "ภายใต้บังคับแห่งมาตรา 7 มาตรา 8 มาตรา 12 เจ้าของลิขสิทธิ์มีสิทธิแต่ผู้เดียวดังต่อไปนี้"

1. ทำซ้ำ หรือคัดแปลง
2. นำออกโฆษณา
3. ให้ประโยชน์อันเกิดจากลิขสิทธิ์แก่ผู้อื่น
4. อนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธิตาม 1. หรือ 2. โดยจะกำหนดเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดด้วยหรือไม่ก็ได้"

โดยด้วยหรือไม่ก็ได้"

อย่างไรก็ตาม สิทธิผูกขาดในลิขสิทธิ์ของผู้สร้างงานนั้น มิได้เป็นสิทธิที่ถาวรตลอดไป แต่เป็นสิทธิผูกขาดชั่วคราวระยะเวลาอันจำกัด ทั้งนี้เพราะลิขสิทธิ์นั้นมีการกำหนดเวลา

ลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศ ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2521 ได้บัญญัติให้การคุ้มครองลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศไว้ในมาตรา 42 ว่า "งานอันมีลิขสิทธิ์ตามกฎหมายของประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์ ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วยและกฎหมายของประเทศนั้นได้ให้ความคุ้มครองเช่นเดียวกันแก่งานอันมีลิขสิทธิ์ของภาคีอื่น ๆ แห่งอนุสัญญาดังกล่าวหรืองานอันมีลิขสิทธิ์ขององค์การระหว่างประเทศ ซึ่งประเทศไทยร่วมเป็นสมาชิกอยู่ด้วย ย่อมได้รับความคุ้มครองภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา"

บทบัญญัติมาตรานี้มีปัญหาโต้แย้งกันมากในวงการนักกฎหมาย ดังนั้นในระดับบุคคลทั่วไปนอกวงการกฎหมายก็น่าจะยิ่งเข้าใจบทบัญญัติการคุ้มครองนี้ได้ยากขึ้นอีก ข้อโต้แย้งที่สำคัญในบทบัญญัตินี้ก็คือ

ปัญหาประการแรก ลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศที่จะได้รับความคุ้มครองนั้น จะได้รับทันทีเมื่อพระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับเลยหรือไม่ เพราะตอนท้ายของบทบัญญัติมาตรานี้ใช้คำว่า "ทั้งนี้ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา" นักกฎหมายมีความเห็นเป็น 2 ฝ่าย ฝ่ายแรกเห็นว่า เงื่อนไขที่จะกำหนดโดยพระราชกฤษฎีกานั้นเป็นเงื่อนไขบังคับก่อน ดังนั้น ถ้ายังไม่มีพระราชกฤษฎีกาประกาศกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ออกมา ลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศก็ยังไม่ได้รับ

ความคุ้มครอง นักกฎหมายอีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่า เงื่อนไขที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกาเป็นเงื่อนไข บังคับหลัง แม้ว่ายังไม่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเงื่อนไขลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศก็ได้รับความ คุ้มครองแล้ว ความเห็นของนักกฎหมายฝ่ายหลังนี้อาจจะเข้าใจไปไขว้เขวกับพระราชบัญญัติ คุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม พ.ศ.2474 ซึ่งมาตรา 31 กำหนดได้ชัดว่างานที่มีลิขสิทธิ์ ตามกฎหมายของประเทศภาคีแห่งอนุสัญญาเบอร์น์ที่ไทยเป็นภาคีอยู่ด้วยนั้น ได้รับความคุ้มครองตาม กฎหมายโดยไม่จำเป็นต้องมีพระราชกฤษฎีกามากำหนดเงื่อนไขอีก

ปัญหาประการที่สอง คำว่า "ภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์ซึ่งประเทศ ไทยเป็นภาคีอยู่ด้วย และกฎหมายของประเทศนั้นได้ให้ความคุ้มครองเช่นเดียวแก่งานอันมีลิขสิทธิ์ ของภาคีอื่น ๆ แห่งอนุสัญญาดังกล่าว" มีความหมายเพียงใด คำว่า อนุสัญญาตามบทบัญญัตินี้ หมายความว่าเฉพาะเพียงอนุสัญญาเบอร์น์ เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม พ.ศ.2474 หรือไม่ หรือหมายความว่าอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์ฉบับอื่น ๆ ซึ่งประเทศ ไทยเป็นภาคีอยู่ ซึ่งอาจจะมีได้ในอนาคต และคำว่า "อนุสัญญา" หมายถึง เฉพาะอนุสัญญาพหุภาคี (Multilateral Convention) เท่านั้น หรือรวมถึงอนุสัญญาทวิภาคี (Bilateral Con- vention) ด้วย

ปัญหาประการที่สาม งานอันมีลิขสิทธิ์ตามกฎหมายของประเทศภาคีอนุสัญญาที่จะได้รับ ความคุ้มครองนั้น ต้องเป็นกรณีกฎหมายของประเทศนั้นก็ให้ความคุ้มครองเช่นเดียวแก่งานอัน มีลิขสิทธิ์ของภาคีอื่น ๆ แห่งอนุสัญญา เงื่อนไขข้อนี้น่าจะเป็นเรื่องไกลเกินกว่าเหตุ กล่าวคือ น่า จะกำหนดเพียงว่า กฎหมายประเทศเหล่านั้นคุ้มครองงานอันมีลิขสิทธิ์ของประเทศไทยหรือไม่ก็พอ

ปัญหาทั้งสามประการนี้เป็นปัญหาสำคัญที่เกี่ยวข้องกับลิขสิทธิ์ในภาพยนตร์ต่างประเทศที่ นำมาทำซ้ำในตลับวีดีโอ (Video Cassette) นอกเหนือจากปัญหาที่มีอยู่ในบทบัญญัติมาตราอื่น ของพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2521 (สัมพันธ์ ทุนพนธ์ 2526 : 32-38)

อย่างไรก็ตาม เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2526 ได้มีการประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนด เงื่อนไขเพื่อคุ้มครองลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศ พ.ศ.2526 ในพระราชกฤษฎีกาฉบับนี้เป็นพระราช กฤษฎีกาที่กำหนดเงื่อนไขการคุ้มครองลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 42 พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2521 ลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศที่พระราชกฤษฎีกานี้คุ้มครองนั้น

ต้องเป็นงานที่มีลิขสิทธิ์ตามกฎหมายประเทศภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยความคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรมทำ ณ กรุงเบอร์ลิน เมื่อเดือนกันยายน ค.ศ.1886 ซึ่งได้แก้ไข ณ กรุงเบอร์ลิน เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน ค.ศ.1908 และสำเร็จบริบูรณ์ ณ กรุงเบอร์ลิน เมื่อวันที่ 20 มีนาคม ค.ศ.1914 ภาคีแห่งอนุสัญญานี้มีอยู่ 75 ประเทศ (ภาคผนวก ก.)

ผลของพระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ได้ให้ความกระจ่างแก่ปัญหาที่ได้ยกมาข้างต้น กล่าวคือ จะเห็นว่าเงื่อนไขในมาตรา 42 นั้น เป็นเงื่อนไขบังคับก่อน ตราบใดที่ยังไม่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเงื่อนไขไว้ ลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศก็ยังไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย นอกจากนี้คำว่า "อนุสัญญา" นั้น น่าจะหมายความถึงเฉพาะอนุสัญญาพหุภาคีหรืออนุสัญญาหลายฝ่ายเท่านั้น ไม่รวมถึงอนุสัญญาทวิภาคี ดังนั้นถ้าประเทศไทยไปทำความตกลงกับต่างประเทศเป็นราย ๆ ไป ก็ไม่ได้รับความคุ้มครองตามนัยของบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ฉบับนี้

แต่ในระยะต่อมาเมื่อพระราชกฤษฎีกาคุ้มครองลิขสิทธิ์ พ.ศ.2526ประกาศใช้บริษัทผู้สร้างภาพยนตร์หรือบริษัทผู้ได้รับลิขสิทธิ์จากผู้สร้างเริ่มเข้ามามีบทบาทสำคัญในวงการวิดีโอเทปของเมืองไทยคือในราวเดือนตุลาคม 2525 ได้มีการเสนอขายลิขสิทธิ์ภาพยนตร์ให้แก่บริษัทที่ต้องการเป็นตัวแทนลิขสิทธิ์กันเป็นจำนวนมาก ในเดือนมกราคม 2526 บริษัท เบสท์วิดีโอ จำกัด เป็นบริษัทแรกที่ได้ตัดสินใจซื้อลิขสิทธิ์ภาพยนตร์เงินฮ่องกง ซึ่งเป็นของบริษัท เอช.เค.ทีวีบี จำกัด (HK-TV B) ที่เป็นตัวแทนภาพยนตร์เงินเรื่องสั้นเรื่องยาวที่กำลังได้รับความนิยมสูงสุดในขณะนั้น แต่เมื่อบริษัท เบสท์วิดีโอ จำกัด หดสัญญาเช่า ซึ่งในปีนั้น (ปรกติจะทำสัญญาเช่าซื้อกันเป็นปี โดยวิธีประมูลราคา) ปีต่อมา บริษัท บอเนียว (ประเทศไทย) จำกัด ก็เสนอราคาประมูลซื้อลิขสิทธิ์ภาพยนตร์เงินฮ่องกงจากบริษัท เอช.เค.ทีวีบี ได้ในราคาที่แพงกว่า 2 เท่าของบริษัท เบสท์วิดีโอ จำกัดที่เคยซื้อ นอกจากนี้ก็ยังมีบริษัทกรุงเทพโทรทัศน์วิทยุ จำกัด (สถานีโทรทัศน์ช่อง 7) ได้เป็นตัวแทนลิขสิทธิ์ภาพยนตร์เงินชุดจาก บริษัท เอเซียเทเลวิชั่น จำกัด จากประเทศฮ่องกงเช่นกัน โดยมอบหมายให้ บริษัท ที.วี.อี. (TVE) จำกัด เป็นผู้จำหน่ายต่อให้ศูนย์ต่าง ๆ ภายในประเทศ ต่อมา บริษัท ที.วี.อี. ได้ร่วมกับบริษัท วิดีโอแลนด์ จำกัด ตั้งเป็นบริษัท เมเจอร์-โฮมวิดีโอ จำกัด ทำการนำเข้าภาพยนตร์เงินชุดและภาพยนตร์ฝรั่งที่มีลิขสิทธิ์ถูกต้องจากต่างประเทศโดยบริษัทของตัวเอง จากหลาย ๆ บริษัทที่เป็นผู้ผลิตหรือสร้างภาพยนตร์ ต่อมาบริษัทมี

ความก้าวหน้าขึ้นเรื่อย ๆ จึงได้มีการร่วมทุนกับบริษัทที่เป็นตัวแทนลิขสิทธิ์ภาพยนตร์ต่างประเทศ ในเครือ โอ.เอ. ที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับภาพยนตร์ในตลาดเมืองไทย รวมกันก่อตั้งเป็นบริษัท วิดีโอเวิลด์ จำกัด ขึ้น ซึ่งเป็นศูนย์ผลิตวิดีโอเทปรายใหญ่รายหนึ่งของตลาดวิดีโอเทปในเมืองไทย และเป็นที่ยอมรับของศูนย์วิดีโอเทปทั่วไป ในขณะนั้นแม้กระทั่งสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 ก็เป็นสมาชิกของ บริษัท วิดีโอเวิลด์ (วิทยอง คัดทกุลนิพาท 2529 : 44-45, และดวงศักดิ์ เข็มจินดา : สัมภาษณ์)

หลังจากที่พระราชกฤษฎีกาคุ่มครองลิขสิทธิ์ พ.ศ.2526 ประกาศใช้ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อบริษัทผู้ผลิตวิดีโอเทป ศูนย์วิดีโอเทป และผู้วิโภกสื่อวิดีโอเทปทั่วประเทศ โดยเฉพาะผู้ผลิตและศูนย์วิดีโอเทปหลายแห่งต้องล้มเลิกกิจการไป หรือไม่ก็ไปรวมตัวกับบริษัทอื่นหรือเปลี่ยนจากบริษัทผู้ผลิตไปดำเนินธุรกิจศูนย์วิดีโอเทปก็มี ทั้งนี้เนื่องจากการละเมิดลิขสิทธิ์ของบริษัทตัวแทนลิขสิทธิ์ภาพยนตร์ต่างประเทศ หรือบริษัทผู้สร้างภาพยนตร์ภายในประเทศ หรือแม้แต่การลักลอบละเมิดลิขสิทธิ์ของบริษัทอื่น ๆ ซึ่งได้ถูกบริษัทที่ได้รับความเสียหายฟ้องร้องดำเนินคดีตามกฎหมายเกี่ยวกับพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ และพระราชกฤษฎีกากำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศ ซึ่ง พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรี ได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2526 เพื่อเป็นการคุ้มครองลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย (วิทยอง คัดทกุลนิพาท 2529 : 47)

นอกจากนั้นแล้ว การดำเนินธุรกิจวิดีโอเทปยังต้องเสียค่าใช้จ่ายมากขึ้น เพราะต้องซื้อภาพยนตร์จากบริษัทผู้ผลิตโดยตรงในราคาที่แพง การซื้อขายต้องจ่ายเงินล่วงหน้าเป็นรายปีหรือรายเดือน ขึ้นอยู่กับว่าศูนย์วิดีโอเทปนั้นมีขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ โดยดูจนวนม้วนภาพยนตร์วิดีโอเทปที่ศูนย์ให้บริการเข้า ถ้าศูนย์ใดมีจนวนม้วนภาพยนตร์วิดีโอเทปตั้งแต่ 1,000-3,000 ม้วนขึ้นไปถือว่าเป็นศูนย์วิดีโอเทปที่มีขนาดใหญ่ ส่วนศูนย์วิดีโอเทปที่มีจนวนม้วนวิดีโอเทปตั้งแต่ 1,000 ม้วนลงมาถือว่าเป็นศูนย์ขนาดเล็ก ที่อาจจะซื้อภาพยนตร์ลิขสิทธิ์จากศูนย์วิดีโอเทปที่ใหญ่กว่าอีกต่อหนึ่ง การซื้อขายศูนย์ขนาดใหญ่ต้องจ่ายค่าภาพยนตร์วิดีโอเทปจากเจ้าของลิขสิทธิ์เป็นรายปี ๆ ละ 140,000 บาท จะได้รับภาพยนตร์ทยอยเป็นเดือน ๆ ไป แล้วแต่บริษัทผู้ผลิตจะกำหนดว่า เดือนนี้ควรจะได้รับภาพยนตร์ไทย จีน และฝรั่งอย่างละกี่ม้วน โดยทำสัญญากันเป็นรายปี (ดวงศักดิ์ เข็มจินดา : สัมภาษณ์)

สำหรับทางด้านผู้บริโภคนั้น ต้องเสียค่าเช่าที่แพงขึ้น คือ 15-30 บาท ภาพยนตร์วิดีโอเทปสำหรับให้เช่าน้อยลง ความสะดวกในการเช่าจากศูนย์ที่มีอยู่ทั่วไปก็ลดน้อยลงด้วย ภาพยนตร์ต้องห้ามต่าง ๆ หากดูได้ยากขึ้น นั้นย่อมหมายถึงว่าความเป็นอิสระในการเลือกชมของสื่อวิดีโอเทปถูกลดทอนลง เพราะก่อนหน้านี้การเช่าภาพยนตร์วิดีโอเทปของต่างประเทศ จากศูนย์มาคู้ที่บ้านนั้นมีข้อได้เปรียบหลายประการ เช่น ค่าบริการถูกกว่า มีความสะดวกมากกว่า เมื่อเทียบกับการไปดูภาพยนตร์ในโรงภาพยนตร์ และภาพยนตร์ในวิดีโอเทปส่วนใหญ่ยังไม่ได้ผ่านการตรวจพิจารณาจากเจ้าหน้าที่ ซึ่งไม่เหมือนกับภาพยนตร์ในโรงภาพยนตร์ที่ต้องเซ็นเซอร์จากเจ้าหน้าที่ก่อนฉาย แต่เมื่อกฎหมายลิขสิทธิ์ประกาศใช้ ความเป็นอิสระต่าง ๆ ของผู้บริโภคจึงลดลง

แต่เหตุการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้เกิดขึ้นได้ไม่นานนักกับธุรกิจวิดีโอเทปในสังคมไทย อันสืบเนื่องมาจากกฎหมายที่ประกาศใช้ยังไม่แพร่หลาย และขาดความแจ่มชัดอยู่หลายประการเป็นเหตุให้ศูนย์วิดีโอเทปโดยทั่วไปไม่สามารถปฏิบัติตามกฎหมายได้ถูกต้อง พร้อมกับมาตรการในการกำหนดโทษผู้กระทำผิดยังไม่รุนแรง และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องกับการควบคุมดูแลระเบียบของกฎหมายไม่ปฏิบัติตามอย่างจริงจัง ปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์ภาพยนตร์ต่างประเทศ และในประเทศจึงเกิดขึ้นเสมอมา นอกจากนี้ ภาพยนตร์ลิขสิทธิ์ส่วนใหญ่ก็ยังไม่ได้ผ่านการตรวจพิจารณาจากเจ้าหน้าที่ ภาพยนตร์ประเภทรุนแรง ต้องห้าม ลามกอนาจาร ก็ยังแพร่หลายเหมือนเดิม พร้อมกับบริษัทผู้ผลิตที่ได้ขายภาพยนตร์ลิขสิทธิ์ไปให้ตามศูนย์วิดีโอเทปทั่วประเทศ แต่ไม่ได้มีมาตรการที่แน่ชัดในการทำสำเนา ศูนย์ต่าง ๆ เมื่อซื้อภาพยนตร์วิดีโอเทปไป 1 เรื่อง ก็สามารถที่จะทำสำเนาที่เรื่องก็ได้ เพราะไม่มีมาตรการในการควบคุม จึงทำให้เกิดการแพร่กระจายภาพยนตร์วิดีโอเทปมากขึ้น อีกทั้งยังทำให้เกิดศูนย์วิดีโอเทปเล็ก ๆ ที่ผิดกฎหมายเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน ศูนย์เหล่านี้จะนิยมซื้อภาพยนตร์มาจากศูนย์วิดีโอเทปที่ถูกกฎหมาย และภาพยนตร์ส่วนใหญ่จะเป็นสำเนาที่ทำจากศูนย์ถูกกฎหมายทั้งสิ้น ผลทำให้ภาพยนตร์วิดีโอเทป และศูนย์วิดีโอเทปกระจายไปทั่วก็จริง แต่ภาพยนตร์ส่วนใหญ่ไม่มีคุณภาพ ซึ่งไม่เหมือนกับภาพยนตร์วิดีโอเทป ก่อนที่จะมีกฎหมายลิขสิทธิ์วิดีโอเทปประกาศใช้ เพราะตอนนั้นคุณภาพภาพยนตร์ดีกว่า ราคาถูกกว่า อาจมีปัจจัยหลายประการ แต่ประการที่สำคัญน่าจะได้แก่การที่ศูนย์วิดีโอเทป หรือบริษัทผู้ผลิตนั้นมิได้จ่ายค่าลิขสิทธิ์แก่เจ้าของลิขสิทธิ์

ในยุคลที่ภาพยนตร์มีลิขสิทธิ์นั้น การนำเข้าภาพยนตร์จากต่างประเทศ โดยบริษัทหลายบริษัทสามารถแยกประเภทภาพยนตร์และผู้นำเข้าได้ดังนี้

ภาพยนตร์จีนจากฮ่องกง บริษัท ซีวีดี (CVD) และ บริษัท วิดีโอเวิลด์ (VIDEO WORLD) เป็นผู้นำเข้าโดยที่บริษัท วิดีโอเวิลด์ เป็นเครือข่ายของบริษัท ทีวีบี. และบริษัทซีวีดี. เป็นเครือข่ายของ บริษัท ทีวีอี. หรือ เอทีวี.

การนำเข้าทั้งสองบริษัทไม่มีสิทธิ์ในการเลือกภาพยนตร์ โดยบริษัทผู้ผลิตจะจัดส่งมาให้ตามที่ตกลงกันไว้ในสัญญา แล้วแต่ที่บริษัทผู้ผลิตจะผลิตภาพยนตร์แนวไหนออกมา บริษัทผู้ผลิตบอกได้แต่เพียงว่า ปีนี้บริษัทจะผลิตภาพยนตร์เกี่ยวกับเรื่องอะไร อาจจะดีบ้าง ไม่ดีบ้าง แต่ผู้ทำการประมูลได้ต้องเหมาะสมกับภาพยนตร์เหล่านั้นมาจากผู้ผลิตตามสัญญาว่าปีหนึ่งต้องส่งภาพยนตร์กี่ม้วน บริษัทผู้นำเข้าอาจจะต้องมาคัดเลือกภาพยนตร์เอาเองตามความต้องการของตลาดในเมืองไทย

ภาพยนตร์ฝรั่งจากสหรัฐอเมริกา มีบริษัทนำเข้าหลายบริษัท คือ บริษัท ซีวีดี. บริษัทวิดีโอเวิลด์ บริษัทโอเรียนเต็นวิดีโอ (Oriental VDO.) และบริษัท อัลฟา วิดีโอ (Alfa Video)

บริษัทเหล่านี้ไม่มีสิทธิ์เลือกภาพยนตร์เช่นกัน จะทำการเหมาะสมกับภาพยนตร์มาตามแต่บริษัทผู้ผลิตกำหนดมาให้ ซึ่งมีทั้งภาพยนตร์ดีและไม่ดีปะปนกันมาเช่นกัน

ภาพยนตร์ฝรั่ง Sound Trace รวมทั้งภาพยนตร์การ์ตูนวอลดิสนีย์ บริษัทนำเข้าคือ บริษัท คิววิดีโอ (Q VDO) บริษัท เอคมีวิดีโอ (ACME VDO) และบริษัท วิดีโอวัน (VDO ONE)

บริษัทนำเข้าภาพยนตร์ประเภทนี้มีสิทธิ์ในการเลือกภาพยนตร์ตามความต้องการของตลาดได้ แต่การซื้อขายจะมีราคาแพงกว่าภาพยนตร์ประเภทอื่น

สำหรับภาพยนตร์ไทย มีบริษัท มหาวงศ์ เป็นตัวแทนจำหน่ายภาพยนตร์ไทย โดยจำหน่ายให้กับ บริษัท ซีวีดี. และบริษัท วิดีโอเวิลด์ เพื่อจำหน่ายไปยังศูนย์เช่าวิดีโอเทปอีกต่อหนึ่ง

นอกจากนี้ยังมีบริษัทอื่น ๆ อีกหลายบริษัทที่ได้ประกาศว่าเป็นบริษัทผู้แทนจำหน่ายภาพยนตร์ลิขสิทธิ์ที่ถูกต้อง ซึ่งสามารถสรุปรายชื่อของบริษัทผู้มิลิทธิถูกต้อง และเป็นศูนย์ผลิตรายวีโอเทปเพื่อจำหน่ายให้กับศูนย์วีดีโอเทปทั่วประเทศ ระหว่างปี 2526-2528 (ภาคผนวก ข.)

การกระจายภาพยนตร์ของบริษัทนำเข้าไปยังศูนย์วีดีโอเทป

การกระจายภาพยนตร์ไปยังศูนย์วีดีโอเทปต่าง ๆ นั้น จะเป็นลักษณะของการเหมาเป็นรายปีและต้องจ่ายเงินล่วงหน้า แต่ละศูนย์วีดีโอเทปไม่มีสิทธิ์ในการเลือกภาพยนตร์ แต่บริษัทผู้จำหน่ายจะมีแผ่นพับ หรือหนังสือพิมพ์สำหรับการโฆษณาภาพยนตร์ของบริษัทผู้จำหน่ายให้ศูนย์ต่าง ๆ ควบคู่กันบริษัทจะจำหน่ายภาพยนตร์ประเภทใหม่บ้าง โดยอิงจากใบโฆษณาของผู้ผลิต เช่น ถ้าศูนย์วีดีโอเทปศูนย์ใดต้องการซื้อภาพยนตร์วีดีโอเทปจากบริษัท ซีวีดี. จะต้องเหมาจ่ายเป็นรายปี ๆ ละ 140,000 บาท (จ่ายเงินล่วงหน้า) บริษัท ซีวีดี. ก็จะจ่ายภาพยนตร์ให้ศูนย์วีดีโอเทปจะประกอบด้วย

ภาพยนตร์จากเมเจอร์กรุ๊ป เฉลี่ยเดือนละ 12 ม้วน หรือปีละ 144 ม้วน

ภาพยนตร์จาก ทีวีบี. เดือนละ 23 ม้วน หรือปีละ 276 ม้วน

ภาพยนตร์ไทย เดือนละ 2 ม้วน หรือปีละ 24 ม้วน (ตวงศักดิ์ เข็มจินดา : สัมภาษณ์)

ถึงแม้จะมีกฎหมายประกาศใช้แล้วก็ตาม แต่ธุรกิจวีดีโอเทปก็ยังคงดำเนินธุรกิจกันอย่างเสรี มีการลักลอบนำเข้า ทำสำเนาให้เข้า มีภาพยนตร์ต้องห้ามต่าง ๆ แพร่หลายมากมาย เพียงเพราะไม่มีมาตรการในการควบคุมอย่างแน่นนอน ดังนั้นจึงทำให้ฝ่ายที่เสียผลประโยชน์หรือมองเห็นถึงความเป็นอิสระ และเสรีภาพของสื่อวีดีโอเทป โดยตระหนักถึงผลเสียหายหลายประการที่เกิดขึ้นในแง่ของวัฒนธรรม เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการศึกษา อาทิ บริษัทผู้ผลิตรายวีดีโอเทป บริษัทตัวแทนจำหน่ายวีดีโอเทป สมาคมผู้สร้างภาพยนตร์ นักวิชาการ นักกฎหมาย พยายามหาหนทางผลักดันกฎหมายควบคุมธุรกิจวีดีโอเทป เพื่อที่จะได้มีมาตรการที่แน่นนอนในการควบคุมธุรกิจวีดีโอเทป (สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ปีที่ 35 ฉบับที่ 38 อาทิตย์ที่ 5-11 มี.ค. 32 : 8)

จนในที่สุด จึงได้มีพระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวีดิทัศน์ พ.ศ.2530 ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2530 แต่จะมีผลสมบูรณ์ในอีก 180 วัน หลังจากวันประกาศใช้ คือวันที่ 26 พฤษภาคม 2531 ซึ่งสาระสำคัญของพระราชบัญญัตินี้ถือว่า ภาพยนตร์วีดิโอเทปทุกม้วนจะต้องผ่านการตรวจพิจารณาจากเจ้าหน้าที่ ม้วนวีดิโอเทปทุกม้วนที่อยู่ในครอบครองก่อนพรบ.นี้ถือว่าผิดกฎหมาย ต้องลบทิ้งหรือทำลาย หากไม่ได้ผ่านการตรวจพิจารณา (แนวหน้า วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2531 : 15)

สำหรับภาพยนตร์วีดิโอเทปม้วนใดที่ผ่านการตรวจพิจารณาแล้ว เจ้าหน้าที่จะติดแสตมป์ปั๊มสีทอง ประทับคำว่า "อนุญาต กรุงเทพฯ" เป็นค้ำคูณ ออกให้โดยเจ้าหน้าที่กองทะเบียน กรมตำรวจ พร้อมกับประทับเครื่องหมายตรวจพิจารณา และมีลายเซ็นกำกับไว้จากเจ้าหน้าที่ บนสติ๊กเกอร์ตรงสันโฆษณาภาพยนตร์วีดิโอเทปม้วนนั้น นอกจากนี้ ผู้ประกอบกิจการให้เช่า แลก เปลี่ยน หรือจำหน่าย ที่ไม่มีใบอนุญาตประกอบการ และไม่ได้จดทะเบียนการค้าถือว่าผิดกฎหมาย ซึ่งเป็นผลดีของ พรบ.ฉบับนี้ ทำให้ผู้สร้างภาพยนตร์และเจ้าของลิขสิทธิ์ภาพยนตร์ สามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้อย่างมั่นคงขึ้น สำหรับประชาชนทั่วไปหรือผู้ที่เกี่ยวข้องก็จะได้รับชมภาพยนตร์ที่มีคุณภาพ และเนื้อหาสาระที่มีคุณธรรม ไม่มีสิ่งต้องห้าม หรือมอมเมาเยาวชน สำหรับผลเสียของลิขสิทธิ์นี้ก็คือ อาจจะทำให้ประชาชนต้องจ่ายเงินแพงขึ้นในการเช่าซื้อเทป ศูนย์วีดิโอเทปเล็ก ๆ ตามหมู่บ้าน หรือตำบลเล็ก ๆ ที่ดำเนินธุรกิจโดยผิดกฎหมายก็หมดไปด้วย

สำหรับสาระสำคัญของพระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวีดิทัศน์ พ.ศ.2530 สามารถดูรายละเอียดได้ที่ (ภาคผนวก ก.)

หลังจากพระราชบัญญัติฉบับนี้ประกาศใช้ ทุกฝ่ายที่เสียผลประโยชน์มองว่า บริษัทผลักดัน พรบ.ฉบับนี้ โดยเฉพาะศูนย์วีดิโอเทป เมื่อ พรบ.ประกาศใช้ ก็ต้องลบเทปเก่าที่มีอยู่ในร้านเฉลี่ยประมาณ 1,000 ม้วน หรือน้อยกว่า ขึ้นอยู่กับขนาดของศูนย์ที่จำหน่าย ราคาประมาณม้วนละ 300 บาท ศูนย์ก็ต้องเสียหายไป 3 ล้านบาท ถ้าศูนย์ใดมีหลายม้วนก็เสียหายไปหลายล้าน (ผู้จัดการ ปีที่ 2 ฉบับที่ 70 กรกฎาคม 2532 : 8) และม้วนวีดิโอเทปทั่วประเทศที่ต้องถูกลบทิ้งประมาณ 10 ล้านม้วน (ไทยรัฐ ปีที่ 3 ฉบับที่ 11172 อังคารที่ 23 สิงหาคม 2531 : 21) สิ่งเหล่านี้ล้วนทำความเสียหายให้กับศูนย์วีดิโอเทปทั่วประเทศอย่างมหาศาล พรบ.ฉบับนี้จะเห็นว่าให้อำนาจกับกองทะเบียน กรมตำรวจ ในการกำหนดขั้นตอนต่าง ๆ ซึ่งรวม

ซึ่งรวมถึงค่าบริการในการเซ็นเซอร์ ภาพยนตร์วิดีโอเทปที่ทางฝ่ายบริษัทผู้ผลิตจะต้องจ่ายให้กับกรมตำรวจ ยังรวมถึงต้นทุนค่ามัดจำวิดีโอเทปทุกมัดจำที่บริษัทผู้ผลิตเอาไปให้เจ้าหน้าที่กองทะเบียนกรมตำรวจตรวจพิจารณา เมื่อภาพยนตร์วิดีโอเทปมัดจำใดผ่านการพิจารณา บริษัทผู้ผลิตต้องให้ไว้กับเจ้าหน้าที่กรมตำรวจในทุกจังหวัด เพื่อไว้เป็นหลักฐานในการตรวจจับวิดีโอเทปที่ผิดกฎหมาย

กฎหมายฉบับนี้เมื่อออกใช้ พอถึงการปฏิบัติแล้วไม่ได้ผล หลายฝ่ายยังคงละเลย ไม่ได้ให้ความสนใจเท่าที่ควร จากการสัมภาษณ์ คุณเผด็จ หงษ์ฟ้า กรรมการผู้จัดการ บริษัท ซีวีดี. จำกัด ในฐานะที่เป็นผู้บริหารในบริษัทผู้ผลิตรายใหญ่ในประเทศ " ไล่กล่าวถึงกฎหมายฉบับนี้ว่า บทลงโทษน้อยเกินไป เช่น เราจ้างเจ้าหน้าที่ตำรวจไปจับผู้ที่มีวิดีโอเทปผิดกฎหมายไว้ให้บริการบริษัทเองต้องหมดค่าใช้จ่ายกับตำรวจไปจับกุมก็หลาย พอถึงขั้นสู้คดีกันทางศาล กว่าจะสืบสาวราวเรื่องกันได้ ผู้ผลิตต้องจ่ายเงินไปกับค่าเดินทาง ค่าเคินเรื่องต่าง ๆ หมดไป 5-6 หมื่นบาท แต่ศาลสั่งปรับแค่ 10,000 บาท โทษสูงสุดปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือจำคุก 1 ปี พวกที่ละเมียดลึกลับถือว่าเมื่อสู้กันทางศาลแล้วเสียค่าปรับเพียง 10,000 บาท จะไม่ซื้อภาพยนตร์วิดีโอเทปที่ถูกต้องทำไม ขโมยขายดีกว่า สู้กันทางศาลเป็นปี-3 ปี ก็ยังไม่จบ จึงทำให้วิดีโอเทปที่ผิดกฎหมายก็ยังสามรถดำเนินธุรกิจอยู่ได้เช่นเดิม " ยิ่งในต่างจังหวัด ศูนย์วิดีโอเทปผิดกฎหมาย ภาพยนตร์วิดีโอผิดกฎหมายก็ยังคงแพร่หลายเหมือนเดิม เพราะฉะนั้นศูนย์วิดีโอเทปที่ถูกกฎหมายจะสู้ราคาของวิดีโอเทปที่ผิดกฎหมายไม่ได้ การดำเนินธุรกิจของศูนย์วิดีโอเทปที่ถูกกฎหมายก็พยายามที่จะหาภาพยนตร์วิดีโอเทปที่ผิดกฎหมายมาเสนอขายเช่นกัน เพื่อให้ธุรกิจดำเนินอยู่ได้

เพราะฉะนั้นในปัจจุบันการดำเนินธุรกิจวิดีโอเทปที่ผิดกฎหมาย โดยเฉพาะในต่างจังหวัดก็ยังคงสามารถดำเนินธุรกิจอยู่ได้เหมือนเดิม เมื่อพิจารณาโดยรวมแล้ว หลังจากที่พรบ. ออกมาประกอบกับกฎกระทรวงมหาดไทย ได้ทำให้นายทะเบียนกองเซ็นเซอร์ กรมตำรวจ มีหน้าที่ในการเป็นนายทะเบียนคุ้มครองลิขสิทธิ์ไปด้วย อีกทั้งทำให้กรมตำรวจมีอำนาจหน้าที่เพิ่มขึ้น ในการที่จะควบคุมธุรกิจวิดีโอเทป ตั้งแต่การเซ็นเซอร์ ตรวจจับ กำหนดเงื่อนไข กำหนดโทษ เสร็จสรรพ